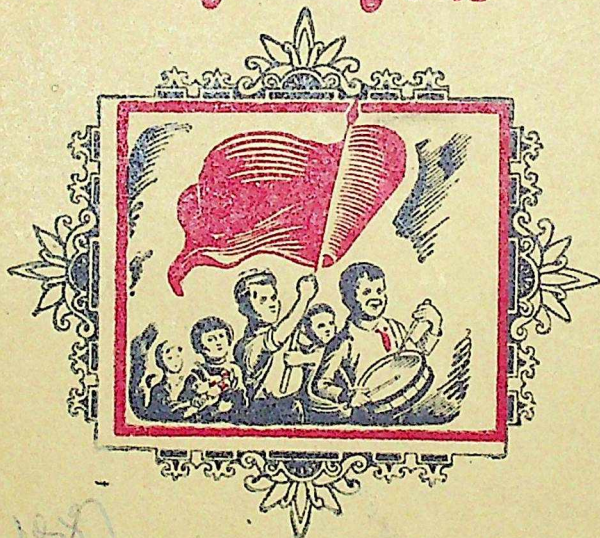

Угсдч
«Ленин Ачир» газетин редакци

4770

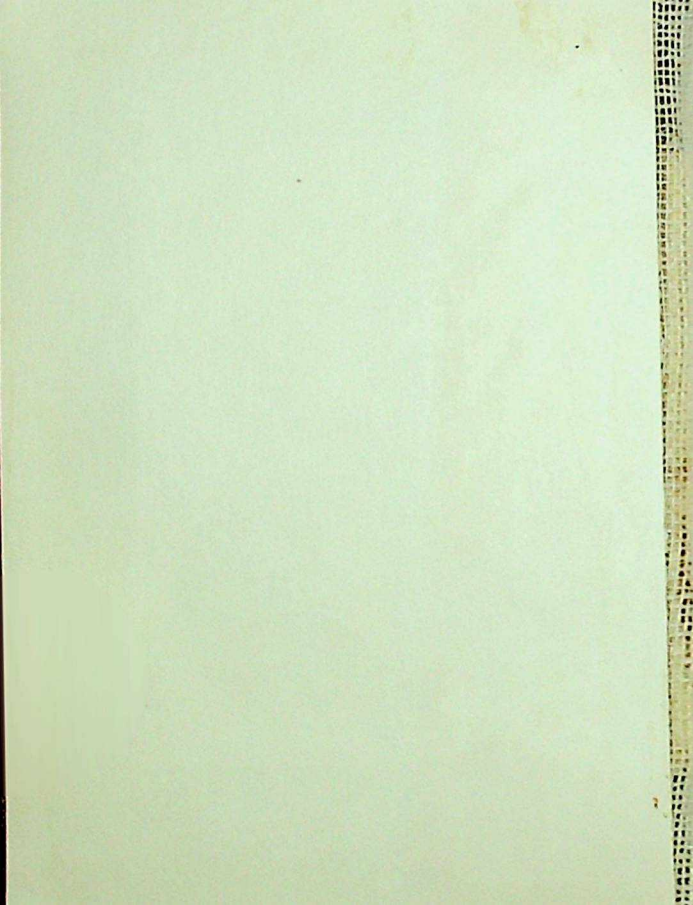
ЛЕНИН АЧИРИН ШҮЛГҮД

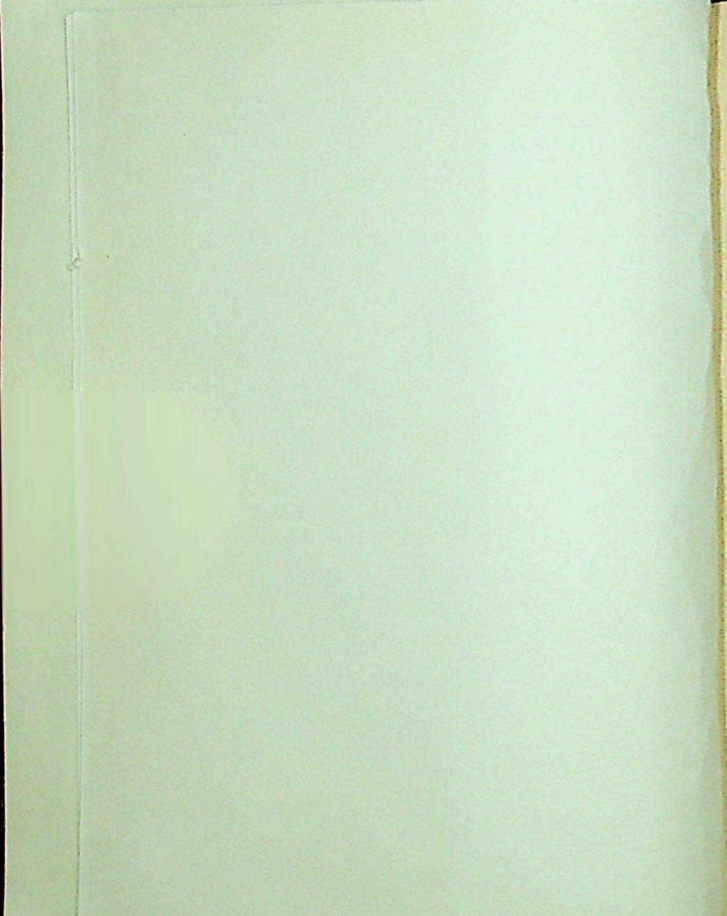
158
ХАЛЬМГ ГОСИЗДАТ
ЭЛСТ—1941

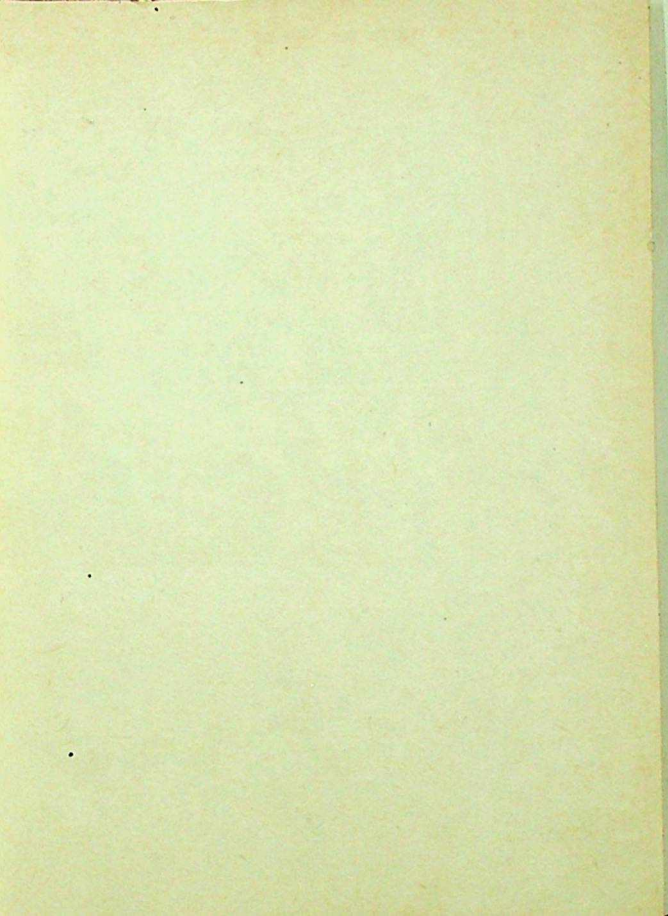

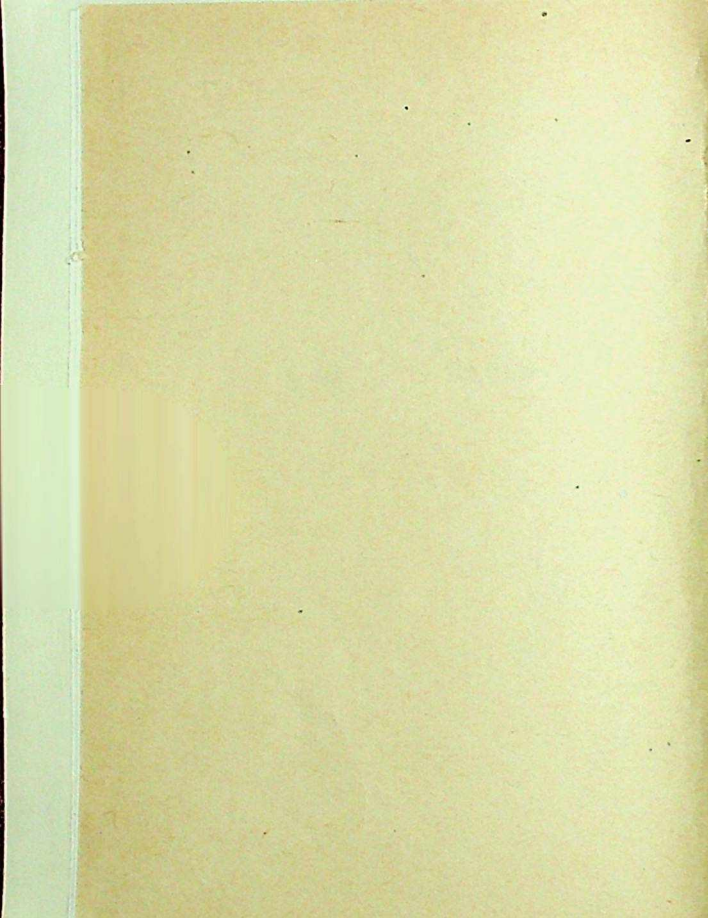

ЛЕНИНӢ АЧЫРЫН
ШӢЛГӢД

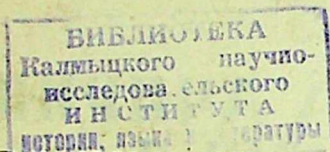

адж, яедж барт оруленъ
ДОРДЖИН БАСНЪ.

дикторнъ болн нӓр ѓенъ
ИЛЬДЖИРНЪГӓ Э.

ХАЛЬМГГОСИЗДАТ
ЭЛСТ—1941

РЕДКЦИЯ ГАЗЕТЫ „ЛЕНИНЯ АЧНР“

СТИХИ ЛЕНИНСКИХ ВНУЧАТ

*Сборник составлен и подготовлен к печати
ДОРДЖИЕВЫМ Б.*

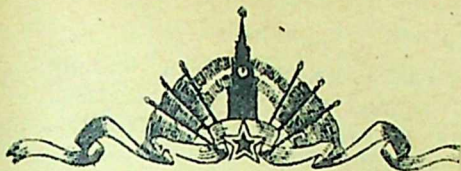
*Редакция и вступительная статья
ИЛЬДЖИРИНОВА Э.*

298694

КАЛМЫЦКОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО

9 Л П С Т А — 1 9 4 1

НҮР ҮГ

Эн сборникд урднь «Ленинә Ачир» газетд барлггад гарад бәәсн, бичкдүдин шүлгүд орулдв. Эн сборник гаргългын сән керг. Энүнд мана бичкдүдин байрта, бахта джиргълин тускар, Советск орн-нутгт алык чиги кели әмтнә бичкдүдин билг-эрдм ягъдж өсджәхин тускар келгд-дәнә.

Творчествд мана бичкдүд икәр ухан-седклән бичкдүд юна тускар болв чиги: сонь ю үзсән, бийстән тодлдж авсаннь тускар, алдр вождь—әнъкр Сталинә тускар, хавр, намр, өвлин тускар, сурчах школиннь тускар, мана шин дил-лгъсин боли күч-көлснә героймудин тускар ик гидг бахмджтагъар боли үгин хурц сәәхнәрн бичкдүд.

Эврәннь әнъкр социалистическ төрскндән, бир колхозмудт нерәдсн шүлгтән сургъульч Иванә Түлмдж иигдж бичкдүд:

Дөрви үзгтән күчтәвди;

Делгрәд туурген төрскнтәвди;

Байн, өнр техниктавди;
Баатр алдр геройнртавди.

Ончта саяхн джиргъл өгсн эврәннь соци
листическ орн-нутган, советск амтиг дии
лгънәс дииллгънур залгч большевистск парт
советск бичкдүдиг эврәннь саяхн килмджәр та
лдж өскдг күмн амтни алдр вождь Сталинд с
зетск бичкдүд кемджән уга дурта. Бийсиннь с
гисн произведеньмүдән бичкдүд энъкр вожд
Сталинд нерәдцхәнә.

Алдр Сталинә гардврт
Эргн орн делгрнә
млад келсн тоотнь
ньдин, дигтә күцагднә.

—гидж Санджин Хату «Сталинд» гидг сти
л бичджәнә.

СССР—нарт делкән зургъадгч хөв. Эн ма
гөрскн орн-нутг. Энүнд ямаран чигн даджрилгъ
мухлаллгън уга. Эврәннь төрскнәннь ик агъу
мана бичкдүд шүлгүдтән орулдж икар бахтцхан.

Мана цагмдн джиргълтә
Мана сургъульмдн чинртә,
Мөнък Сталина гардввар
Мандлсн социализм тосхвдн — гидж сургъу.л
Сембән Пүрвә «Ээдждән» гидг эврәннь шү
гән бичнә.

Баатр сталинск харцхс—мана летчикүд джи
с, холд, өбдән ниссиг бичкдүд ик гидгәр өврд

бахтдж хялэцхэнэ. Советин төрскнэ ончта га
урд сансан алдл уга күцэнэ. Түүнэ тускар су
гьульч Картаев нигдж бичнэ!

Агьар самолетин хаалгъ,
Ариэл самолет күлгнъ,
Советин баатр геройнр
Сансн тоотан диилнэ.

Нисэд гарси самолетин ардас бичкдүдн кү
альд болвчн күрнэ. Советин амтни бичкдүд
өмн сарул хаалгъ бээнэ. Мана орн-нутгт би
дүдин альк болвчн күслнъ лавта күцагднэ. Би
дүд өсхлэрн ончта стахановцнр, инженерм
эмчнр, героймуд болцхахан медцхэнэ.

Бидн бичкн пионермүд
Байрта джиргълд бэацхэнэвдн.

Сургьуль-эрдм дасад
Социализмин тосхачнр болцханавдн.

—гидж Хар-газра нутга дундин школин с
гьульч Очра Ланц эврэннъ шүлгтэн бичнэ.

Улан Цергин чинриг бичкдүд сэнэнр ме
хэнэ. Эн—нарт делкэд цугъарагъас маш ик кү
церг. Альк чигн хортиг Улан Церг баатр цо
гьар уга кехиг бичкдүд батар иткцхэнэ. М.
Улан Цергиг мактгч стихдэн сургьульч Вань
Намру нигдж бичнэ:

Дүмбр төрскн кевтэн
Дегц босдж сөргх,
Энъкр цергмдн тедниг
Эврэ газртвь күүчх.

Мана социалистическ ори-нутгиг коммунистическ партъ, алдр вождь Сталин гардна.

Эн мана социалистическ тѳрскн большевикск партин болн вождь Сталинă гардввар цугърагъас сăахн, агъу ик болн маш ик кўчтă ори-нутгг хўврв.

Энўнд, газрин зургъана кесн нег хѳвд коммунистическ обществ тосхгдджана. Энўнд оln амтн джиргъл кўчр сăахн-байрта, ончта!

Мана ори-нутггт ѳдр болгън шин дииллгъ сър темдггднă, ик багъ уга, цугъар сургъу сурцхана, кўн болгън кѳдлх, амрх зѳв-йоста. Цэн туурген мана диилврмўд Сталинск Конституцид алтн ўзгўдър бичгддж орсн бăанă.

Эн Конституцин туг дор зун йирн гурсай советск оln амтн байрта сăахнър джиргъл коммунизмин шин дииллгъсўр хурдн ишклдврв уралан йовдж йовна.

Советск союзин тер ончта дииллгъст нерăд бичсн мана бичкдўдин, мана республикин экл бичджăх бичкн поэтрин шўўлгўд цуглуглддж сборникд гарчана.

Мана ори-нутгин бичкдўдт цуг кергтă тоот бăанă — сарул-сăахн болн у-ѳргн школмуд, д-рецмўд, санатормуд, лагермўд, театрмуд шин бичкдўдт гаргъгдсн бăанă,

Советск бичкдўд цугъарагъас сăахн, байр джиргълтă, дурта сургъулăн сурцхана, билг-эмăн ѳргър делгрўлдж чадцхана.

Коммунизмн тосхачрин ончта үйир мана
бу ик орн-нутгт ёсджанә гидж цуг советин
ети болн Ленинә-Сталинә большевистск партъ
ктдж бәәнә.

СУЛДХВР ДЕЛДСН ЛЕНИН

ЕЦН, гүн ухагъарн
 Сулдхврн ноолда эклät.
 Цагъан хааг түшмлмүдтägъинь
 Сүртäkүчär хольвллат.

Амтни джиргъл делдхär
 Алдр революц келät.
 Даджрлгънд намирсн äмтст
 Джиргълнн хаалгъ саклät.

Öшätнд урудж диилгдншго
 Öнр церг тогталат.

Күмни джиргълнн гардач
 Коммуна парть бүрдälät.

Күмни цус шимäчнрт
 Күчтä цоклгъ öглät,

Амтнн төлэ ноолданд
Ами, цогцан бэрлэт.
Эврәнн сургъмдж заавран
Энъкр төрскидән үлдәлэт.
Алдр вождь, багш тана
Алтн кергитн күцәвдн.
Сулдхвриг ноолдагъар күцдгиг
Сургъсн мөнък Лениниг
Дууч болгън күнъкисн.
Дуундан орулдж чимнә.

Манджин Очр.

Багъ-Цоохра сельсовет.

СТАЛИНÄ ТУСК ДУН

У теегär шуугсн,
Ут голмудар наласн
Ончта сãахн джиргъл
Орим дүүрч ниргнã.

Элвг джиргълд багтсн
Эврã Хальмг байрлна,
Энүг делдãд өгсн
Энъкр Сталиндãн ханна.

Дуулий, цуггяр дуулий,
Дууггян Сталиндãн нерãдий,
Советдãн күүндтã вождгãн
Сããнãр магтдж дуулий.

Өргн тёрскн орндан
Уулас өндр чинртã,
Сар-нари болгсн
Сталин мандан күүндтã.

Дуулий, цуггяр дуулий.
Дууггян Сталиндãн нерãдий,
Советдãн күүндтã вождгãн
Сããнãр магтдж дуулий.

Бичкдүдтән нар ургъасн
Баатр Сталинд менд,
Таалдж маниг өскдг
Төрскнә олд менд.

Шигджин Александр

Далвнъгин нутга Чимбинск школ.

СТАЛИНСК КОНСТИТУЦ

Конституциг үүдэгсн
Күчтэ Сталинд,
Хальмгин багъчудас
Ханмджта меид!

Сталинск Конституц
Советин нари,
Сталинск Конституцар
Джиргъхд саяхи.

Усн, агъар, газриг
Ухан-эрдмэр эдлэвдн,
Советин өнр амтс
Саяхи Конституцтэ джиргънэвдн

Мандлгсн гол йосмдн
Мөнък Сталинск Конституц
Күндтэ Сталинэ гардврар
Көдлмштэн диилвр теткдвд

Делкэд үзмдж болдж
Долвкдж Конституц мандлна,
Дегц төрскм байрлдж
Дүмбр Сталинэн энъкрлиэ.

Дуунамдн байрта айс
Дүрклдж теегär дүүрг!
Конституциг үүдäгсн Сталинд
Күчтä менд күргг!

Кован Хоньн

1938

ВОРОШИЛОВД

Кезәнәс ода күртл
Көдлмшчирин сә хәәсн
Күч-көлсчирин маршал—
Клим Ворошиловд.

Хар-галзи күлгтн
Халдана галд сүрәлкнә.
Шпорар хатхад оркхла,
Шагъагъарн эргдж наадна.

Хасн бугъин сумнь
Хортна зүркнд шигднә.
Хар улан Ворошилов
Хаәкрәд орхлан зөргтә.

Ормас көндәхәр ирхлә,
Ончта күлгнь тохата.
Булахар күрәд ирхлә,
Буугъиннь чавг татата.

Газадин ордудин гахас
Газр хадрхар седнә.
Гә анди хонъшаран
Гәәвгъә юмнд тоолна.

Болд иртä шашк
Баатр цегчин гарт.
Баячудин күзүнд күрхдән
Басл эвтä үлд.

Баахн эн шүлгән
Баатр Ворошиловд нерәдджәнәв.
Махсад ирсн дääсиг
Мөнъкин номгърулх болит.

Оргъдга Б.

Авгъира шеол.

САР, НАРН ДОР

Сар, нарна дор
Советск газр деер
Марксин-Энгельсин-Ленинā-Сталинā
Мандлгсн туг кўндтā.
Сар, нарна дор
Советск āмтс джиргълтā.
Сиилўлад алтар бичсн
Сталинск Конституц ачта.
Кōдлмшч-крестьян улсин
Коммуна парть кўндтā.
Аав Ленинā бўрдāгсн
Ачта комсомол чидлтā.
Харнъгъу, бўтнъ гидго,
Хойр нўднъ хурц,
Барс āдл чидлтā
Баатр Улан-Церг кўндтā.
Делсгсн улан тугин дор
Дегц ъсгсн кўч-кōлсчирин
Сар нарнъ болгсн
Сталин эцкм кўндтā!

Нāдвдā Хоргът

Улан-Хоолин дундин школ.

СТАЛИНД

Дүүвр улан туган
Деегшән өргдж делский.
Дүмбр Сталинә неринь
Делкә деер мандлулий.
Алдр Сталинә гардврт
Өргн орн делгрнә,
Амлад келсн тоотнь
Онъдин дигтә күцәгднә.
Мана орн-нутг
Мөн батрад бәәнә,
Махсад ирсн хортдудт
Цоклгъ өгхдән белмдн.

Санджин Хату

Эзст, 1-гч дундин школ.

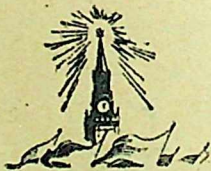
МОСКВАД

Дулдгсн нарна герлд
Дүрклгсн Москва дүнъгәнә.
Дүмбр джиргълтә орнд
Дурн, бах үүднә.

Орн-нутгин зүрки,
Ончта төрскнә үзмдж,
Өндр көгшн Кремльд
Өнр Сталин көдлнә.

Кокницга Коля

Үстлн нутга Цагъан-амна элцин школ.

КИРОВД

Коммуна партъдан алдр,
Көдлмшч-крестьяна үрн.
Күцәх кергтән шундг
Киров большевик билә.

Сталин—Ленин вождьнрта
Социализмин төлә зүтклә.
Кесг хату төрмүдлә
Киров әмәри ноолдла.

Керг-үүләсти хордж,
Кех көдлмштн харшлдж,
Седкл уга хортн
Сай-түмнәсти хагыцулв.

Киров өнъгрси болвчи,
Кесн туснъ мөнъкн.
Күчтә мана бүлд
Кировин нерн дуудгдна.

Анджан Анатолий

Найнтахна школ.

ВОРОШИЛОВД

Күмнь уха таньн
Көдлмшчнриг толгъалдж йовлат.
Күмни хортд баячудла
Күчтә ноолда келәт.
Советин төлә дәәлдхд
Шургъад уралан орлат.
Хәрүцхәр седсн хортдиг
Хамхлдж көбдж әрлгъләт.
Коммунистическ партин даалгъвра
Кодлмшчнрин церг бүрдәләт.
Дуувр тер цергтән
Дииллгъни эрдм дасхлат.
Баатр Улан Цергтн
Баячудин дәврлгъ дарла.
Баатр цергчиннь нерн
Бадрдж делкәд гарла.

Санджин Хату

Әлет, 1-ч дундин школ.

ДУРТА ВОЖДЬ

Келнд орсн
Күүкдас авн
Көгшрэд буурлтгсн
Өвгд, эмгдин
Толгъаднь товчлата,
Төртнь орлцата,
Тоомсрта, күндтә
Танъгсг Сталин.
Теегин агъарар,
Тенъгсин усар,
Көрстә газрар,
Кели болгар—
Сталинә нериг
Сай әмтс
Дуулдж, келцхәнә,
Домбртан орулцхана.
Деер—өндрт,
Дор—гүүнд
Күндлгч Сталин—
Дурта вождь.

Джакинә Антон

КИРОВД

Келсн үгнй алтн,
Кесн кӧдлмшнй кӱцӧнъгъӱ,
Коммуна партин үрн
Киров—баатр билӧт.

Догшн хаана цагт
Дорагъур кӧдлмшӧн кедж,
Дӱмбр сӧӧхн джиргълӱр
Дуӱвр цокцарн зӱтклӧт.

Сай ӧмтнӧ зӱркнӧс
Сергей неритн хӧӧгъшго.
Сталинӧ цагин баатритн
Стих, дуундан дуулцхана.
Москва-Кремлин эрсд
Мӧнъкиндӧн неритн билршго.
Джирклсн зӱркнӧнтн цока
Джиргъл дунд бульглх.

Баднӧн К.

Троицк нутга, Зоональн стацин школ.

ДУРАН ÖГСН ТЕЕГМ

РЧЛНЪД, талдан уга,
 Олз, зöөрәри байн.
 Джириси теегләм әдл
 Джиргълтә газр уга.

Хаврт теегм цецгәрдж
 Хатхмршинь шар-цоохртна.
 Хөн, үкр, мөрд
 Хар нетрүси боллдна.

Өндр көк ногъань
 Öвдг цокдж нәәхлнә.
 Тохмта колхозини малмуд
 Теегин шалуд таргълна.
 Тег ода байн,
 Тәрән-темснь дүүрннь.
 Миньгъадәр өсдг колхозининь
 Малмудин тонь дала.

Ўрдк цагин тўрў-зўдў

Ўзгдшго болв ода.

Зовлнъд шарклджасн улс

Зовнъ гартнъ атхата.

Сул, шоодвр угагъар

Социализмин джиргъләр дурн

Шишлнъ бўур—колхоздан

Шавр бәәшнъгўд делдв.

Зерлгәр нўўдгән уурад,

Зерглдўлад селад тосхв.

Захин хальмг сургъульта.

Зелдән саадг ўкртә.

Шовуд нисджәсн агъарар

Самолет сольвлддж оомлднә.

Шин джиргъл, зәнъг

Сонъсхкар шурджнъндж адгъл

«Колхоз»—гисн ўгиг

Кокшдўд билгәрн чимлднә.

Кумни алдр Сталинд

Кўндтә йбрәлмўд нерәдлднә.

Кодән хальмг иим джиргъл

Кезә ўзсн болхв йир!

Эн цугъар кенә кўчмб?

Энъкр аав Сталинә кўчн!

Кәмгә Лидж

Джееджибнн школ.

ХОРН НЕГДГЧ ООН

Зун далн сайин
Зуркнь—Коммуна партъ,
Элвг эн äмтнäm
Эцкнь—Сталин вождь.

Диилврин улан тугмуд
Деегшән гарч сәрвклдв,
Дүмбр 21 джилин
Диилврин ашмудиг угтв.

Баячудин йосинь таслад,
Баатр орм тогтад,
Диилврäs-диилврүр дамджад
Диг 21 джил болв.

Эргитк муульта махчир
Энүнд джилвтдж онъгäлднä,
Дүмбр зöргтä цергчир
Дäврсинь цокдж билджлнä.

Эн 21 джилин
Эвкр, мартгдшго байриг
Дүүвр советин äмтс
Дүрклгсн диилврär тосджана.

Диилвр мел дала,
Дүнъцүлдж болшго оln,

Тег советийн ул
Тегштэн тосхврар байн.
Таньсг эцк Сталин
Талвадж саяахи мандлна,
Торскндк диилвр болгын
Туургсн Сталинд нерэдгднэ.
Хорн негн джил
Хөөнән мөнд бә!
Харсх цөргчирчи белн
Хурди күлгүднө тохата!
Октябрин цаклгын давад
Ончта 21-гч өөн!
Харшилхар седсн хортдиг
Хогинь таслань эн!

Кован Хоньн

1938

СЕДОВЦИРТ

Зүрки болгси партыдан
Зөрмг чииргән үзүлгсн,
Килмджтә эк-төрскидән
Күслинь холвдж күцәсн,
Күмни медрлиг байджах
Күцлттә ик зөөриг
Арктикин аюл дотрас
Авч теедж иргсн;
Цецгәлджәх советск наукд
Цевр халх дүүргсн,
Эн тоотнь чинрлгддж
Энъкр төрскиәсн ачлулгсн,
Арви тави героймудт
Арүн мендән күргджәнәв,
Хальмгин теегин үрн
Ханлт өргдж, бахтджанав.

Увшин Баснь

УРАЛ

Уралин уулин көвәгъяр
Уняртдж балгъсд джириня.
Алдр советин инженермуд
Агъугъинь цугтнь дасна.

Зөбртә Уралин көвәд
Завод, фабрикс тосхгдв.
Кецү сүртә бийәри
Күмнд гәәхмдж болв.

Газрас гардг зөбриг
Гууняр дасдж олзджанавдн.
Советдән тоомсрта Уралиг
Стихәри бидн мактджанавдн.

Боврга Батнаси

Баг-Дөрвдә дундин школ.
1938

АЛЪМГМ ЦЕЦГÄРСН ДЖИРГЪЛТÄ

Байн, нойна мухлаллгънд
Байрлхан мартсн хальмг,
Советин йосна нилчър
Сергмджтә джиргъл үзджәнәч.
Дүрклсн хальмгин теегт
Дүнъгәсн балгъсн тосхгдв.
Өрүн цолвнъгас сонън
Ильчин шамс долвклдв.

Өргмджтәгъәр өсгсн үрднъ
Улан Цергт мордна.

Зөрмг, гавшун чииргинъ

Захин хальмг дасна.

Цецгäргсн джиргъл тогтасн

Цецн аав Сталинд

Хальмгин теегин үрнәс

Халун энъкр менд!

Алексец Есин

Цекртин дупдннәс тату школ.

КАВКАЗ

Кавказ чини бәädлиг
Күрч үзсн угав.

Дегтр умшдж хәлэггәд
Делгү джиргъличнь меддв.

Кавказ, бийчнь элвгч,
Күмни джиргълин булгч,
Сайадар амтн амрдг
Советин санатор мөнч.

Өндр орачн күринә,
Өөгүрчнь ургъмл көкрнә,
Канъкисн үнртә агъартчнь
Кадрмуд олар амрцхана.

Цаста уулмудиннь орань
Цагъан үүлилә хутхлдна,
Советин гәрде дуулад
Самчад үүлиг ивтлнә.

Өндр уулин белд
Өнр джиргъл солпътрна,
Элвг чини аулмуд
Электрическ герләр мандлна.

Хоньгъра Мандж

Баг-Дөрвдә дундин школ.
1938

СТАХАНОВЦНР

Байн өргн теегär
Буудä алтрдж ургъна,
Бахта оln стахановцнр
Байрлдж дуугъан дуулна.
Алти шар буудäсär
Амбармуд дүүрч орулгдна.
Дүмбр стахановцнрин кöдлмш
Дуунд орулгддж дуулгдна.
Диилвртä стахановцнрин тускар
Дуучнр дуундан орулна,
Кремльд бääсн Сталиндän
Күргäd мөндän келнä.
Күндтä мана Сталин
Кремлäs залмджан öгх.
Мана оln стахановцнр
Мөнъки Кремлд күрх.

Бадмин Нина.

Кануковск дундин школин сургъульч вүүки.

ХӨӨЧ АДЬЯНА ДУЛАХН

Уйн багъ насндан
Узси зовлнъчи дала.
Баячудин хөөнә ард
Багъ наснчи давла.
Бор суха тайган
Басл энъкрлдж бәрләч.
Балдра Мекләтин зарц
Бас кесг хатлач.
Советин йосна нилчәр
Сулдж, дэджрлгънаси мөлтрвч.
Тохмта малан өскәд
Тоомсрта нер зүүвч.
Ончта тана көдлмшиг
Олн кундлдж унлв.
Орден Лениниг зүүчкәд
Энъкр Сталинлә мендлвч.

Алексен Есин

Цекртин хунднәс тату школ.

ОРДЕНТÄ ОЧР (Дун)

Сарул сәәхн джиргълнь
Совет дундан мандлна.
Сургъулин багш Очрнь
Советдән тоомсрта болна.
Советин йосна нилчәр
Сургъулин багш болвч.
Сәәнәр кәдлснә ашднь
Сүртә орденәр ачлгдвч.
Көк ширтә машинь
Көлгн болдж эрвлзнә.
Күндтә багш Очрнь
Калининлә күрч мендлнә.
«Знак Почета» орденнь
Зүркн туснь мандлна.
Залугъин кәдлмшч цогцнь
Зальта омгар дүүрнә.
Мөнкән Очрин сургългънд
Мана бичкдүд сурцхана.
Олн дундин бүләсн
Очрт менд келцхәнә.

Бүүрчин Чилгр,
Санъгъджин Хөрн

Хар-Газрин нутг, Улана дундлийс тату школ.
1939

2= «Ленинә Ачирин» шулгүд

ШИН ТЕЕГИН ДУН

Алтргсн торгън утцншнъгар
Агъунь теегин сармтдж намчрв.
Шархлтсн тәрәнә гүртмәр
Шавшад нургънднь ургъмл дольгалв.
Эджго кōдәгъән эрәтрүлдж кевсрүләд
Энъгднь дүүрәд делдсн тосхлтс,
Колхоз, совхозмудин цаглань харгъула
Күрдәлгъәд, яралдулад овалсн искрдс,
Ўвлин өктм задин өмиәс
Ўлүгъән үзүлдж голилдәд күрилднә,
Залгълдад, джирилдәд, күрилдәд
Зо, ташу, царнъгар дүнъгәлднә.
Өми цагт догълнь нүлмстә
Өргн теегин булнъгс кедәд,
Ўвлд, зунд ишкә гертә
Өлн, түрү йовсн хальмгуд,
Танъсг коммуна партин нилчәр
Тер гашута цаган күүчв!
Мөнък кōтлврчнр: Ленинә—Сталинә
Мандлгсн сәәхн нар үзв!
Сәәхн, сергльнъ теегин дунд
Серүн агъар, өвсн, уснд,
Таалан олдж мал-адусд
Төлән авч өсддж олдна.
Ургмлин гарцд сүрә өгәд

Удрад, ёрднй кўргад синчдг,
Агчмин дунд орчлнй эргад
Агъарар хальдг, — цутхмр машид,
Советск баатр хальмгин гарар
Сўртā айсар теегт лукшна!
Хортдуд сўрдād, доран ширгмār
Хāнькнād-тачкнад моторнй лукшна.
Думбр шин теегтāн хальмгуд
Дуўрнй джиргълтā, бāāхтā кўрив.
Баатр кōтлврч Сталинā залмдж
Большевиствск серлār бийсāн аксв!
Онъгāн сольсн сāāхн теегт
Хаврин агъар кōкрдж манурв!
Омнкāн онъгдарулсн хальмг улст
Халун зўркнднй байр буслв.
Теегин олд, сургъульчирин нернāс
Танъсглдж мини нерādсн белг,
Эндрин цевр эврāннй зўркнāс
Эвинь олдж дуулсн шўлг!

Ванькин Намру

Трoвцк нутг, Найнтазна школ.

1939

ХӨРН ХОЙРТА ОКТЯБРЬ

Делкә деер оньдин
Даджрлгън, зовлнъ... довтлджала,
Махч ховдг баячуд
Мухлалдж угатьнриг шимджалә.
Амтнә зовлнъгиг медгчнь
Арәсәд төрдж, өслә.
Баячудин унъгиг таслгч
Большевикүдин партъ бүрдәлә.
Коммуна партиг бүрдәгъад,
Көдлмшчнриг Ленин толгъалад,
Олн джилин эргц
Октябрьск революцд белдлә.
Арвн доладгч джил
Алдр диилвр болла.
Арәсәд, хааг хамхлчкад,
Ачта Советиг тогтала.
Диилврин булг төрскм
Диг хөрн хойрта.
Джил немх болгънд
Джиргъл мана ясна.

Манджин Очр

Юстия нутг, Баг-Цоохра с-совет.

1939

ӨНР КОЛХОЗМУД

Колхоз булгар буслна,
Күчтә эрдм делгрнә.
Адунд өссн күлгүдм
Аярмд көлгн болна.

Тег алтрв будәгъяр,
Тег цоохртв малмудар,
Тег кеерв цецгәгъяр,
Тег буслв динлврәр.

Дөрвн үзгән күчтәвдн;
Делгрәд туургсн төрскнтәвдн;
Байн, өнр техниктәвдн;
Баатр алдр геройнртәвдн.

Өслт иктә сәәхн теегәс
Өнр джиргълән мактдж дуулджанав!
Төвкнүн хүвтә джиргълиг гардджах
Туургсн Сталинд ханлт өргджәнәв!

Иванә Түлм дж

Найнтахна школ.

1939

9.98694

37

НАУЧНАЯ
КНИЖКА

ДЕПУТАТ НОГЪАН

Багъ наснаси ави
Эк-эцкәси холджла.
Ээмин ховцна төлә
Байнд заргддж йовла.
Хаврин ут өдрт
Хөбнә ард дахла,
Өрүн ууси хотарн
Өдртәв өлг келә.
Октябрин хүвтә революц
Арсәд Совет тогтала,
Өмик цагин зовлнъган
Ода Ногъан мартла.
Комсомолин зергләнд орад
Күчтә диилврмүдиг дииллә.
Колхозин элдв кәдлмшт
Кинәнәр оньдин кәдлнә.
Күмни мөнък джиргълиг
Күтц цецгәрүлхд зүткич!
Депутат неричнь йөрәдж
Дуугъан чамд белгдджәнәв.

Манджин Анджа

Хар-Газрин путга Чилгрин элқини школ.

ЭЭДЖДАН

Күнд ладжрлгъта йоснд
Күчр зовлнътагъар бääлät,
Күчтä пролетариат диилснд
Күцс джиргълтä бääнät.

Харнъгъугъар таниг даджрджасн
Хурлмуд, баячуд, гелнъгүдиг,
Хамхлад, уга кечкäd,
Хäärtä социализм тосхвдн.

Мана цагмдн джиргълтä,
Мана сургъульмдн чинртä,
Мөнък Сталинä гардврар
Мандлсн социализм тосхвдн.

Сталинä чинр нилчяр
Сургъуль би сурчанав,
Сургъулән дарунь чилäдж
Социализмин тосхлгънд орлцнав.

Асрад өсгсн Совет,
Энъкрär өсгсн ээдж,
Ач иктä туситн
Алдр тосхврар хярүлхв.

Сембән Пүрвә

ХАВРИН ÖДР

Салькн уга, мануртгсн
Сäähн джунъгъаргсн агъар,
Ûрглдждäй наладж ценъкртгсн
Ûулн уга тенъгр.

Джиндж нари халулна,
Дживртд нисдж дууллна.
Нугъсд, галуд шуугдж
Нуурин усар усчлна.

Ке цецгäс саглрдж
Кумни ўзлиг ханъгъана.
Кöк ногъан шавшдж
Куч малмудт öгнä.

Кевсшнъ шар-цоохртдж
Кöрстä газр кеерв.
Дурн, седклим авлсн
Думбр орчлнъ мандлв.

Эрдънин Сангъа

ХАВРИН СӨ

Суусн нарна хөөн
Сарин герл мандлв,
Советск ёнр багъчуд
Серён агъарар наадв.
Хаврин чиигтә агъарт
Хар газр норна,
Хамг ургъмлин ёнр
Хамрар ордж канъкина.
Талвадж уньартгсн тенъгрт
Тёёнрдж оддуд чирмлднә,
Теегин сәәхи цецгәс
Тенъгрин оддудиг гәәхлднә...

Очра Дёнә.

УРД БОЛН ОДА

Эн-тенд неджәд-хошадар
Эджго теегин судлмуд кеддг,
Ханъшг үнртә, хурмш бүрәстә
Хар ишкә герт бүгдг.

Хар газрла элкән нааси
Хотна захд яду дүрстәгъяр
Хәвргъшән далджисн утата дж
Хәәртә эзнъ кенъ медгддг.

Тер джолмин дотрк бәәдлнъ
Тенъкән уга күчр болдг.
Дәәкрәд шарлсн хагърха девл
Девскр, ширдгнъ болдж кевтдг.

«Уулас унджсн утци мет»
Утана санъсргъ шавшдг,
Уньд, Өркәс тасрдж унад
Ууджасн цәәд көвдг.

Хаврин догши салькнд дееврнъ
Халяд деегшән салврдж көглдг,
То уга олн хагърхасарнъ
Толгъа деер дусал гоодждг.

Чивтх болджасн дееснъ шидм
Чиигт орхларн акчдж тасрдг.
Хольвлад джолмиг салькн ши
Хавджнънад әмсүднъ арднъ чич

Өвлин догшин кийтн, шуургънд
Өмнк кевәри джолм салврха,
Өмстә гулмт төгәлдж суусн
Өлн күүкд, ээмнь шуурха.

Эднән энъкрәр хәләдж өсгх
Ээдж, аавнь байнд заргддг.
Кийтн, шуургън-боран гилго
Кеер малин ард хатрдг.

Онъдин энләд-түрәд йоввчнь
Амрх цаг гидж үзгддго.
Газань шарвадх мал уга,
Гууль гуудж эргдж энрдг.

Тиим күүнд хату зовлнъд
Теегин угатьнр кезәнә энллә,
Кир-нугъудин кецүд цокгддж,
Күүнд тоолгдлго түрдж йовла

Ода Советд кезәнък бәәдл
Онъдин мөнък джиргъләр сольгдв.
Күүнд зөвлнъ әмтнд ачджасн
Кулакудин сүүр йораларн үмкрв.

«Колхоз»—гисн сонън зәнъг
Күүнъкндж теегин агъарар нислә.
Ниичәнә нильч медсн угатьнр
Нег дуугъар колхозд орцхала.

Кезәнък тохма ишкә джолмс
Кевтә дүмбр гермүдәр сольгдв.
Седкл ухагъан негдүлсн әмтс
Судлмуд кеддгән уурч төвкнв.

Шин бääшинъгин бääдл өвәри,
Шуургън, хур, салькнас аахи.
«Чигтх авх!»—гидг догдлуллгън
Чееджас кезадчнь билрдж хайгд.

Довн деер гарч загсад
Дөрвн үзгдән харвад хәләхнь:
Теегин кодә дүүрнъ балгъед,
Тохмта малмудар дүүрнъ царнъгуд.

Киитн булг уста
Көк садт селәллднә.
Цевр, өндр хацта
Цагъан гермүд дүнъгәлднә.

Ода теегиг эджго гидж

Өргтә күмн келхий?

Уга бизл, йир,

Унн даргдшго йоста!

Өргн теегт мини

Элдү джиргъл делдсн

Энькр аав Сталин

Онъдинд мөнък тууртха!

Камгә Лидж

Приютна нутга Джеджикпә школ.

ХАВРИН ТУСК ТОДЛВРМУД

Күчнѣ нарна ўлад,
Киитиг амгъалад авв.
Ўкльнѣ цаснд ирад,
Ўрүддж урсдгнѣ давв.

Шуугад голмуд дүүрад,
Шурджнѣнад усн хурдлв.
Шүрүндән сөнүгүдиг таслад
Шуугулад урукшанднѣ довлулв.

Тег сәәхн джунгъарад
Төгәлнүгдән ургъмлар бүркгдв.
Тенүгр кеегъар унәртад
Тунн көкрәд ценүкртв.

Ургъмл моддуд хамтхасллда,
Ўйддж ацмударн никтрлдв.
Темснә садмуд цецгәллдәд
Тевкрн цәәггәд саглрдв.

Намрарнѣ халун Африкүр
Ниссн шовуд ирдлв.
Гатц, серүн Тундрур
Гатлдж бас нислдв,

Канъкнсн үнүрән тархагъад
Күцдж ургъна камб.
Дора булмгст цецгәләд
Дүүрад гарна домб.

Өлнъ, зултргън тергүти
Өргн теетг дүүрнә.

Нургънъ көк нетрүсн
Нигт ургъмлар кеернә.

Дегд холд, деер
Дунь, самолетин сонъсгдна.
Көкрсн теетг, кеер
Көдлсн машид үзгднә.

Совхоз, колхозмудин бәәхтә

Сергльнъ әмтс джиргълднә.

Тохмин шимтә, сәәхтә

Таргън малмуд өөгълднә.

Макталта хаврин өдрмүд
Бидтә диилврмүдәр өнъгрцхәнә.

Манурсн зунн сармуд

Бүрдәнъгъүстә көдлмшәр уктгдн
хана

Говчлад, хаврин тускиг

Тодлад келхлә тиим.

Бийәрн үзснә ашиг

Билгәр бичхлә ним.

Ванькин Намру

Найнтахна шкоз.

НАМР

Нарна кўчи номгърад
Ногъана ънъгнъ буурв.
Ўрўнд кирў бāāгъād,
Ўвснā шимнъ багърв.
Кеер идшлдг малмудиг
Киити салькн хоргъдулв.
Хаврагъа ирсн шовудиг
Хāрўдин хаалгъднъ орулв.

Санъгъджин Монра

Бавука дунднāс тату швол.

ОРЧЛНЪ ӨВЛИГ КҮЛӘДЖӘНӘ

Ора деерәс толярн
Орчлнъгиг джиинәдг нарн,
Омг-зөргнъ багърсан
Ода зарлсн дүрстә.

Тенъгр үүләр бүркгдәд,
Тегшднъ сүүдрәр газриг,
Тенъгс, далатаг цугтнъ
Теткдж делгүднъ хучв.

Өдрин өрәлднъ дуларад,
Өвснә чиигиг хагсагъад,
Сөбднъ зекүрдж киитрәд,
Серүн намртн болв.

Халун, таалмджта өдрмүдлә
Хамтхасан сарсалгъджасн садмуд
Өвлиг дурдсн намрт цухлдн,
Өлчр-чииргән бардмнхар:

Сарсасн өргн хамтхасдан
Салькинд «мөргдж» белгләд,
Эвтәрдж бийән аксад,
Эндр өвлиг күләджәнә.

Өргн теегин деегүр
Өргдж енъгсгәр дуулджацхасн,
Нур, голмудин усар
Нутг-бәәрән кеджәцхәсн,

Өнр бұл—дживртнр
Өвлэх газран темцәд,
Отг-нутгларн мендлн,
Өмн ұзгүр нисв.

* * *

Нисдг, усчдг, өслгъарн,
Ни-негтә джиргъларн,
Нарта делкә деер
Негдгч орм эзлгч,
Дүмбр төрски мини
Диилвриннь ашан цугтнь,
Шин джилиг угтдж
Шуудж хәләдж, диглджәнә.
Мини Советин гражданмудин
Мөнък әрүн тууджд
Намрин чинртә диилврмүд
Насни туршар герәслгдцхәх.

Увшин Баснь

ОЛИМПИАДТ

Көгтә добрин айс
Көшг сәклгъвлә кўнъкнлдв.
Халад одцхасн залус
Халыгдж-чичрлдж тавшлдв.
—Хәрис!—гидж сүрәлклддж
Халмгта бергд мактлдв.
Хурсн гничнр бахтлдж
Ханлт өргдж бослдв.
Домбр дәкн кўнъкнлдәд
Днилвртә дуудан айслцхав.
Дуучнр цевдж бослдад
Домбрин чикнд келцхәв.
Эрдмәр бийсән аксгсн
Экчнрм ганъхдж дошцхав.
Энъкр сәәхн ахнр
Ээм-далан холькцхав.
Эндр өдр олимпиадт,
Эрдм хамган үзүләчнрт,
Комсомолин нерн деерәс
Кўндтә мөндән келджәнәв!

Мөнъкшә Шинә

Улана школ.

ДОМБРЧ

Доклзгси тавн хургънчи
Дукшлдж бернд биилнә.
Домбринчи кўнъкигси дуунднъ
Дууч дуулхар белднә.
    Өкәр хар нүднчи
    Байрин инәмскллгъяр гилвкнә.
    Өнъгтә, янзта бийчи
    Бадм цецкшнъ мандлна.
Дун айсин иньг
Донъгъдси дуута домбр!
Сәәхи джиргълтә мана
Седклин сергмж дүмбр!

Ванькин Намру

Троицк пугта, Найнтахна школ.

БААТР ДЭЭЧ

ШАТНҮР дэврхлэри
Омг-сүрәнһ түүдг,
Тедн олн болвчн
Түүдл уга ордг,
Таньсг хурдн күлгэри
Тачкнси товмуд зөрдг,
Таслад, тарагъад селмдэд
Толгъа, цогцинь киргъдг,
Никтрси мөндришнь сумиг
Нүрэд, сөрэд ордг,
Хамхул-көр хортдиг
Халинь авад бутхачдг.
Седкл, ухан, чидлән
Советин йоснд өгсн,

Баатр зөрмг кевәр
Баячуд-хортдиг дарлцгсн.
Көндлнъгин күмиг илткдг
Күчр гавц хәләцтә.
Харвсан алдлго авдг
Харцх әдл идтә,

Баатр, чиирг үүлдврнъ
Бичәчирин шүлгългънд оргсн
Гражданск дәәнә герой
Городовиков, Ока Ивановчд,
Билгин урн үгәрн
Бичсн шүлгән нерәдджәнәв,
Мөнък насни туршартан
Менд джиргъхинъ мөрәдджәнәв.
Дуувр танъсг цогцан
Дәрин утанд болвсруллат,
Дәәгъәр ассн хортдиг
Дуута селмсәр таралат.

* *
*

Энъкр олн үүрмүдтәгъән
Энъгин шәтирлә ноолдхв!
Дүмбр, чиирг таншнъгар
Дәәч чидлән батлхв!
Дарцад хортн никтрәд
Дә босхад ирвчн,
Хурц үлдән өргәд
Хәәкрәд дәврәд орхв,

Түүнг галзу ошатирын
Түмн сумн бургъудвчн,
Дүмбр Сталинаннь нерәр
Дуугъан өргэд дуулхв!

* * *

Өнр тана сургъмджитн
Өрчдән товчлдж авхвдн,
Өнр тана омгартн
Ошәтнә цевиг таслхвдн.
Бийтн менд амгъулнъ,
Байр, диилврәр тууртха!
Үүлдвртн багъчудт мөнъ
Үнтә үлгүр болтха!
Танла әдл баатрмудиг
Туудждан шүлгчнр аксх!
Дурта үзгәрн бичдж
Дунъгшур джилмүд кедүлх!

Ванькин Намру

Гронцк нутга Найнтахна школ.

1939

БААТР ЦЕРГТ

Гентки хорти махсад
Галзурдж манур дāvрхлā,
Сūrātā цергмдн босад
Сōргдж хārū цокх.

Хортд ховдг седклārн
Хамхлдж маниг тарахар,
Данъгин эдн ухалдж
Дāvрлгъ кехār белдцхāнā.

Джиргълтā орн-нутгдмдн
Джилвнъ кūrч шинъшлднā,
Онъдин, цаг мōнъкинд
ōвцūгъārн дāvдж мōлклднā.

Мана зōрмг церг
Меджāн ōōр белн,
Ивтрхār седād ирцхāsиг
Ик цоклгъар тарана.

Кемрджāн хорти дāасрхклā
Кūчтā цергмдн белн,
Дāāsиг дāагъār дамджулад
Диинрсн цоклгъ ōгхвдн.

Бийрта орн-нутган
Бийārн онъдин хардг,
Ончта Улан Церг
Онъдин серглнъ менд!

Анджан Анатолий

Троице нутга Найтахна школ.

ТӨРСКÄН ХАРСАЧНРТ

Джиргъл дүрклдж, цецгäрджäh
Төрски социалистическ орим,
Джилвтдж öшätнр хамхлхар
Даньгин аралдад бääнä.

Уняртсн Востоким үзчкäd Японь
Уньгинь таслдж, öнъгин сольхар
Ўкс гидж уралан ишкчкäd,
Ухань гартлац толгъадүлдж көб

Чидл татугъан медлго японахн,
Чипргт СССР-иг тооллго,
Зөрäd дävрäd Хасанур орчкад
Зүркнъ хагърн, äädж зулв.

Хоргълджи сумдар белг авад
Хärү көөгдäd äрлцхäv.

Советск цергчнрин öмг зöрг
Самураймудин омгинь шантрулв.

Күч-көлсчнрин Улан Цергимм
Күчн-чидлнъ немдж батрна,
Хүвтä джиргълүрмдн мөлклдсн тоотс
Хärү эврä газртан тусна.

Öнр джиргълтä төрскнänнъ
Öслтинъ үздж байрлнав.
Алдр Советск харулчврасн
Ўлгүр авч омгшнав.

Манджин О.

ЗУУДНДМ ОРСН НООЛДАН

— Дääни галв дегдлäd
Делкäd түүмр öгв,
Хойр нур зөрлдäd
Хомни цоклдад ниткрлдв.

Тов, бомбс лурджнънллдад
Тарагъад газриг сиичв,
Тунг самураймуд сурджнънллдад
Тавхчх сетклär сүүкнлдв.

Болд Нарком Ворошилов
Баатр цергән дуудв,
Ўклин түүмриг унтрах
Ўннä харслт бедрв.

Цергән ардан дахулад,
Цаглшго äärm сөрв,
Орчлнъ кöдä лукшулад
Омглад, сүрälкäd орв.

«Самчх-ховдг ухата
Самураймуд тохм тасртха!
Сäähн джиргълин булг
СССР менд болтха!» —

Иим дуугъан öргäd
Иньг күүлгүдärн зөрвдн,
Тулкн, шаалдн, халдн
Тарагъад, тавхчад орвдн.

Ки давхцад äкpмдъ,
Күмнъ цусн турглъ,
Күүнә үкцхәсн цокцст
Күлгүдин көлмүд оралдв.

Ховцан тәäläд хайчкад
Ханцан шамлад урнъдув!
Зүркм болдар хатурад,
Зуугддж арам тачкнв!

Äмтин тал дунд,
Äсp күчтә ноолданд,
Зөрäд гар бәрлдäд
Зөварт ноолддж йовад,

Халсн күлгиннъ аминь
Хойр-гардад нугълад,
Бийүрн дәврäд аашсн
Билхгър офицерүр залув!

Эрвлзгсн күлгүдин шүрүнд
Эргн, сольвлдад селмдлдвдн!
Анъгълзад офицер, хойрдгчдан
Агъар дайлад давб!

Дарунъ эргн, маузерәр
Даларнъ төвлäд хасндм,
Күркрдж ганънъад, нәäхлчкäд,
Киисäд мөрндән дәвргдв.

Хäвргъäсм негнъ хääкрäд,
Хахар пистулан зөрүллгънләнъ,
Ўкс худрн шаасндм,
Ўлдм әрмгднъ шигдв!

Йвт гатлгъад сегсрчкәд,
Игзарглад зүркм менрв!
Ирвлздж цусм буслад,
Улм галвур нүрүв!

«Уралан!»-гисн командар
«Ура!»-өргәд сүрәлкәд,
Зальта чиирг омгар
Захинь шамлдж йовхламдн,
Өсвкдж ирәд бомб
Өөрм хагърад лукшв!
Усхдж үргәд күлгм
Урньддж бухад цеглв!

Минь эн акчмларн
Өсрәд серәд бәәджв,
«Метелица»-гидг туудж
Өдрәрнъ умшсан зүүдлджв.
Зүүдндм орсн йовдлм
Зүркндм мини товчлгдв,
Үндән иигдж ноолдхдм
Үлгүр нанд болв!

Ванькин Намру

Троицк путга Найнгахна школ. 1939.

КИТД ЭМГНÄ КОВҮН

Китд эмги, кбөрк
Көвүгъан ұздж байрлв.
Көркхн иньгнь дääнд
Көлән шавтагъад оркдж.

Китд эмгнә көвүнъ
Командир болдж көдлджәдж
Самураймудиг дәврәнә өмнәс
Сулдхвран харсдж ноолджда

Тенъгр будар бүркгдәд,
Тег харнъгъурдж буднъгърна.
Товин сумд хагърлдад,
Тарадж шавриг шивнә.

Эмгнә көвүн эдгәд,
Экләрн үмслддж авчкад,
Энъкр төрскән харслгънд
Дәкн гарад йовв.

Өлвксн хурдн машид
Өмәрән, хортдур шургъцхав.
Өшәттриг дәврәд ирхләг
Өмнәснъ тосдж сөргцхäv.

Зу гар японцириг,
Зургъан-долан пулеметтәг,
Ша кедж ээрәд
Штабур авч ирв.

Санань кӱвӱнӱ—кӱтц,
Седкльнӱ энӱнӱ,—бат,
Сумна ӱзӱрнӱ хурц,
Сулдхвран булагдшго бӱк!

Мӱнӱкрдгӱ Гарӱ

Бӱтчиртӱ нутта Авгъира школ.

1939

ГЕРОИМУД

ОРН-вутгимм зүркн
Ончта балгъсн—Москвагъас
Газрин холд күрхяр
Гарч күүкд нисцхäv.

Будта үүлиг самчад
Баатр самолет эрвлзв,
Орчлнъгин докшн аюл
Омгта күүкдлэ сөрглдв.

Диилврн булг—төрскнämм
Дүмбр гурви күүкд
Орчлнъгин сохр аюлиг
Ончта кевär диилв.

Зургъан минъгън дуунад
Зөрмг сääхнär нисцхäv,

Кербид кӱрч буугъад,
Кермлӱр мeндӱн илгӱцхӱв.

Алдр «Родина» нерн
Алти тууджд бичгдв,
Москвaд ирӱд, кӱӱкд
Мӱнӱк Сталинлӱрн мeндлв.

Пионер Тӱлмджин Эрци

Эст бaлгъснa 1-гч ӱ-гӱ школ.

1938

САМОЛЕТ АРНЗЛ

Ухань гүүниг олзлгддж,
Урнь нэрэр кегдсн,
Агъарин у тенъгсин
Арнзл хурдн самолет.

Деер агъарар нисхлэри
Далваган делсн шовуншнъгар
Эрвлзэд агъарин кōдэгъяр
Эвтэ гнигнэр хальна.

Болд шовгър өвцүнъ
Буулад агъариг керчнэ,
Күдр моторин дунъ
Күрджнънэд кōдэг лукшулна.

Самолет арнзлд мергджсн
Советин геройнр өргджнэ,
Зовлнъгин хатугъас сүрдхш,
Захас баатр чиирг!

Агъар самолетин хаалгъ,
Арнзл самолет күлгнъ,
Советин баатр геройнр
Сансн тоотан диилнэ.

Картап А.

Троицк нутга Найнтахна школ.

МАРТГДШГО ГЕРОЙ

Өнр төрскнӓ үрн,
Ончта сӓн нисӓч;
Валерий Павлович Чкалов
Верховн Советд сунъгъгдла.

Сталинӓ заасн хаалгъар,
Сталинск алдр маршруттар,
Үнтӓ үр Чкалов
Үүрмүдтӓгъӓн гарч нислӓ.

СССР-ин зүркн Москвагъас
Сӓӓхн хаалгъ татдж,
Северн полюсар дамждад
США-д күрч буула.

Герой Чкаловин зүркнд
Гурвн орден гилвклдлӓ,
Кесн кӓдлмшинь ашинь
Ке диилвртӓгъинь үзүллӓ.

Чкалов Ленинӓ-Сталинӓ
Чиирг, итклтӓ үрн,
Хамгин деер, хурдар
Холд нисдг билӓ.

Келсӓн күцӓдж кедг
Коммуна партин үрн,
Күндтӓ Валерия Павловчиг
Кезӓд чигн мартшговдн.

Тана татси хаалгъ
Төрүн мартгдш угагъар,
Алти үзгәр бичгддж
Алдр тууджд орв.

Түлмджин Эрици

Элстин 1-гч №-тә дундин школ.

1939

АГЪАРИН ГÄРД

Агъарин мелмгър тенъгсәр
Айлсн дуулад хальнач.
Эрвлзäd, сумни хурдар
Эргдж, йиртмджәр делнäch.

Чамаг зöрдж күйглäd
Чиддж седсән күйцädгнъ,
Эвинь олдж доклзулад
Энъгднъ делкäg эргдгнъ,

Аюл, задиг динлдг
Алдр мана харцхс.
Тууджд мөр татдг
Туургсн мана төрскн.

СССР—öнр орнасн
Северн Америк күйртл,
Кремль, Москван öбрäсн
Кербин тег давтл,—

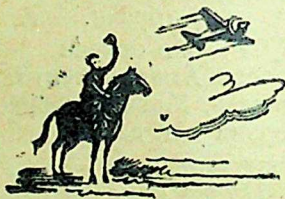
Сохр, азд галвиг
Сöрäd, буучад одцхана.
Öнр Сталинәннъ даалгъвриг
Öврджтä сäәнär күйцäцхәнä.

Öбдән, öндртән, холд
Öрвкүйлдж чамар нисцхәнä.
Урднъ нарта делкäd
Узгдäd угаг сакцхәнä.

Манъгъдур дән болхла
Чамаг кўлггдж босхв!
Манур хортд дāvрхлā
Чиддж чамар дархв!
Дуулич! Шуугич гāрдм!
Делкā эргād торлзич!
Дурта орн-нутгинь
Днилвринь-āмтнд цāāлгъич!

Ванькин Намру

1939

ЧКАЛОВ

Ар полюсин киитәр
Америкүр хаалгъ татлач.
Коммуна партин даалгъвриг
Күцәгъад, герой боллач.

Гәәхмджтә болд шовуг
Гариннь эвтән оруллач.

Өөдән болн холд

Өөмдж агъарар нисләч.

Өвлин догши шуургъыг

Өрәд нисдг биләч.

Төрскидән нерәри туурч

Тоомсрта гражданин боллач.

Сүл әмсхл күртлән

Самолетан гарарн заллач.

Советск әмтсин үрән

Сән кәдлмшәрн медүлләч.

* * *

Цокцарн уга болвчи

Цуг советск әмтсд

Зөрмг, күцәнъгъу бийәрн

Зүркиднь оньдин әмдч!

Джакинә Антон

Стихи Ленинских Внучат.

КИТД ЛЕТЧИКИН ДУН

«Баатр мини дуулсиг
Бат машин дахнач.
Гарлцсим даджрлгънд энрджähиг
Гашутагъар зүркм сонъснач.

Хäärtä машин делич,
Хамдан тöрскән харсий.
Хурдн, мергär залнав.
Хортиг цугтнь дарий.

Энъкр иньг чамагъан
Эргүлдж-дугърулдж залнав.
Эрки күлгән күндлнäv,
Эвтä бийдчнь ханнав.

Хортиг далад чивäй!
Хöөткдән дадмг дасхий!
Дамшлгъта болдж аксгдий!
Дүмбр сулдхвриг тосхий!»

Иигдж дуулад летчик
Ик холд харвна.
Эвтä геройин гарт
Эрвлздж машин цервнä.

Öндр-öндр уулсиг
Энъгднь давдж ниснä.
Кöктрсн-күрисн орасинь
-Керчи делдж джиснä.

Дүүвр летчинкин айс
Дүүрч агъарт джинънв.
Чанъгъар джолагъан бәрәд,
Чидл-күчән холвв.

Сургъульч Муушан Гәрә

Көтчирә нутгә Авгъира школ.

АЛДР СССР-н ТӨЛЭ
 АМАН ӨГХДАН БЕЛМБ

РНЗЛ галзн кўлтā
 Аармин гāрд Ворошиловд
 Амни цон ўгмўдāрн
 Амни андгъаран өгчāнāв.
 Энъкр аав Сталин
 Эврāннь ўгдāн келлā:
 «Баячудин бўслгънд бāāхāн
 Бичкā марттн» — гилā.

Арнзлиг гўудлār ӯсджāх
 Алдр Советиг эргўлāд,
 Авч идхār хортд
 Аман анъгъалдад бāāцхāнā.
 Болхш, тōрўц болшго.
 Ӗслтārн ӯдāн гарси

Орчлиъд одн болсн
Онр орм мандлна.
Насмдн өсэд ирв,
Нургъмдн өөдлэд ирв,
Энъкр Улан аармдән
Эрэлдэд зогсцхахвдн.
Төгәлнъ бәәх хортдиг
Төрүц мартхн угавдн.
Кергтә болсн цагт
Кезэд чигн белмдн!

Джаккан Сарнъ

Улан-Хоолни дундни школ.

ТӨВÄР ХАВВ

Чокльдж өвдгärн суугъад

Чирмл уга төвлөв.

Чавгин деегүр хумхагъарн

Чочал уга дарвв.

Мини мергн сумн

Мел айстан нисхш.

Хортнур гоодан одад,

Ховдг амарнь орна.

Корнан Ш.

Оргъахиз школин 2-гч класс.

ХАЛТА ЦЕРГЧ БОЛХВ.

Төрскнәннь төлә ноолдхд

Төмр болд зүрктäv.

Баатр советин йоснд

Би церглхд дуртав.

Улан Цергт церглхлärн

Уралан йовдж халдхв.

Командирин өгсн даалгъвриг

Күцäдж би чадхв.

«Ха!» — гигäd командлхла

Хорълджи сумар цутхкв,

Күрäd ирсн хортиг

Күзүгъärнь чавчад өсргхв.

Тохата күлгән унад

Төрскнәннь төлә ноолдхв,

Бултад ирсн хортиг

Буугъарн хагъад унъгъахв.

Өнр мини төрскм

Өдр ирвäs батрна

Улан Цергин күчнь,

Улм-улмар өснä.

Түргär би өсхв,

Төрскнәннь төлә ноолдхв.

Хортиг цокдж дардг

Халта цергч болхв.

Сергей Изуев

Яшалтын нутга II-гч Чонса дундин школ.

СУМН

Харнъгъу сѡ тагчк...
Хурц нүдн шилвкнѧ,
Буугъан гартан бѣрдж,
Бара эндлго шинджлнѧ.

Барун үзгѧс гарад
Бархлздж үүлн хурагдв,
Галв сальклдж шуукрад,
Ганьдглдж боралхад хурлгъв.

Гал цѧклдж гилвкѧд
Газриг үүлн элктв,
Салькн улм чанъгърад,
Саамлдж хур шарджнънв.

Оран харджах манъгъс
Орчлнъгин аюлас сүрдхш!
Сүрѧ—чидлнъ арвс.
Самураймудиг газрури тѧвхш

Газадин орна шпион,
Гѧ—мекч андн,
Агчмин аюл олзлад
Алдрад давхар мекшв.

Кесгинь бѣрдж дасси
Эвтѧ—аргъта харулч,
Киитрдж зүркнъ менрѧд,
Эмкѧлддж буугъан шагъагъѧ

—Зогс! Кемч?—гигад
Зордж наагъаснь дāvрв!
Хойрдад... гурвдад сурсиднь
Хārū эс өгв.

Хасн буугъин дун
Хагъ-ташад одв!
Догши галвиг ивтлād.
Дāрин гал гилвкв.

Зингдж суми хурдлад
Зūrкнā экārнь орв,
Шпион өсрād сарвлзчкад.
Шалд доран унв.

Седснь эс кӯцснд
Самурай—андд гундлта.
Дживси хортд гатлдгоднь
Джиргълтā тōрскм инādтā.

* * *

Советин орн—нутгиннь
Сāāхн джиргъл мандг
Баатр-чиирг пограничникӯдт
Бичсн шӯлгāн нерādджāнāv.

Ванькин Намру

Троицк путга Найнтахиа школ.

1939

ЦЕРГТ МИНИ ЗҮРКМ

Ца, хортн!—гнхлэ
Цеглдж өсрдж босад
Цел—хурц шашкан
Цеб—сугълдж авхв.
Сäähн саарл күлгм
Сольвдж чикärн наадх,
Хääкрдж команд өглгьнлэ
Хурдар деернь мордхв.
—Дäänүр, уралан!—гилгьнлэ
Дегц уралан дävрхв.
Хазариннь бат джолагъан
Хортни үзгүр залхв.
Эн бичсн тоотан
Өсхлärн би күцäхв.
Команд өгсн цагт
Кезäдчн белн болхв.

Шамуна Дордж

Яшадтия нутга II-гч Чонса шкөл.

1939

ДАН БОЛХЛА БЕЛМДН

Манъгъдур дән болхла
Манъна тӯрӯнд белмдн!
Нарн—СССР-ән харсхар
Негн кевтә мордхвдн!

Мана хурдн арнзлмуд
Малән айугъар ганъхлдх.
Деернь суусн бидн
Дегц дуугъан ӯрглдхвдн!

Хурц шаашкарн ааврддж
Хортна цергиг чавчхвдн!
Джилвтдж ирсн муультнриг
Джидин ӯзӯрәр самчхвдн!
Нарн—СССР-ән харсхд
Негн кевтә белмдн!
Хортна босхсн дәәг
Хогинь таслдж хайхвдн!

Кован Хоньн

БОЛХ ДÄÄНД БЕЛМБ!

(Дорджин Баснъгин—«Батар буугъан ат
гидг стихд)

Догдлдж ошәтн босад
Дәәсрхлдж манур дәврлчн!
Дүрклгсн джиргълдмдн джилвтәд
Дугшлдж орнурмдн өөрдлчн!

Дүмбр төрскм кевтән
Дегц босдж сөргх!
Энъкр цергмдн тедниг
Эврә газртнь күүчх!

Дәәнә күгджмчнр, сигналистнр
Дәäch дуугъан татцхах!
Күнъкнсн айсарнь хортдур
Күчән холвад зөрцхәхвдн!

Буднъгърсн шораг ивтләд
Буугъин сумд нислдцхәх!
Хортдин цөснь хагърмар
Хасн товмуд күрджнънцхәх!

Цутхмр гәрде агъарас
Цервдж бомбан хайццах!
Галзу анъгшнъ хортдиг
Газрла холәд шивцхәх!

Би эн дәәнд
Босдж үүрмүдтәгъән орлцхв!

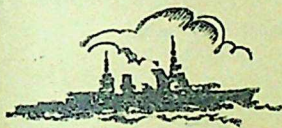

Төрскнәннъ, Партиннъ төләд
Төрүц сүрдлго ноолдхв!

Зөрлцэд нисси сумнас
Зүркм аадж чичршго!
Бульпътрси хортдин цуснас
Бийм уйддж менршго!
Багъчуд, үр пионермүд,
Беләр бийән бәрти!
Климент Ворошилов команд
Кезә өгхинь чинъвти!

Ванькин Намру

Троицк нутга Найнтахна школ.

МОРДАД ГАРХВ

Би, бички пионер,
Большевик Ленин ачв,
Баатр Комсомолин дүв,
Батта, зөрмг тосхачв.

Зүрки мини болд,
Болдас үлү бат.

Залу дүүвр цогцарн
Баатр ахиран сольхв.

Кемр дән болхла

Кезә чигн белмб!

Маршал Ворошиловин дуудлгънд

Мөрндән мордад гархв.

Сургъульч Балдра Түмә

Канука дундинәс татү школ.

БОЛХ ЦЕРГЧИН ДУН

Унад церглх арнзлм
Ульгын саяхн йовднъта.
Бульглгси теркя зуркм
Баатр Климиншнъ омгта.
Цергя эрдмиг цугтнъ
Цевряр дасхан меднäv.
Болх ик даянд
Босдж орлцхан саннав.
Эрвлзгси хурдн арнзлари
Энъгин хортдудур зөрхв!
Болд Сталинанынъ пертägгян
Бутхчулад, сүрälкяд орхв!
У—хальмгин теегäси
Улан Цергт мордхв.
Элдв маш байрасн
Эндр экляд дуулджанав.

Ванькин Намру

Тронцк нутга, Найбатахна школ
1939

ДАН БОЛХЛА

Арслань чиирг Ворошилов

Ардан цергән дахулх.

Аризл сәәхн күлгн

Агзрад цегләд йовх.

Манъгъс зөрмг Буденный,

Мөртә цергәри дәврх.

Манур хальдси хортд

Мөрдин турунд давталгдх.

Хури иртә шашкснь

Хальтрл уга шигдх.

Хагъад орксн сумднь

Хортна багднь тусх.

Болд шовуд деерәснь

Бомбар хортдиг цутхк,

Большевикүдин өксн үрд

Баатр-чииргән үзүлх.

Коммунизмн зальта туг

Күмнь делкәд мандлх.

Күмни вождь Сталин

Коммунизмиг болдар батлх!

Ольадга Бембә

Цк-Буураа школ.

БИ БЕЛМБ

Санагъар эрвлзх кўлгўдиг
Совхоз колхозмуд ёския.
Санси керган кўцяхар
Саг-сергг даснавди.

Кемрджан тёрски дуудхла
Кўчтә кўлган унхв.
Зер-зеван аксдж
Зерглад тўрўнд зогсхв.

Хортн хорар буслхла
Хамх цокдж тарахв
Хар саната анддудиг
Хогинь таслдж хайхв.

Сургъульч Манджин Моса

Улана дундиёе тату школ.

АХИН ÖГСН СЕЛВГ

Дорд-öмн үзгиг
Делгүднй улагъад
Сууджах нарнла көөлдäд
Сар улагъад гарчана.
Деед-ар бийднй
Дегäд хол бишд
Делгүдäн цäэсн нуурт
Дүрклсн нär болджана:

Усна көк меклä
Ут дуугъан öргäд
Кесг зүсн айсар
Көдäг дарад бäәнä.

Öмн үзгäс үлäджäх
Öкär джөөлн салькн
Öвснä бучриг äрä
Öрвдж нäähлүлäd бäәнä.

Шавшад ургъджах
Шалв көк ногъанд
Ахиннй öөр кевтäd
Амни селвгинй сонъсвв.

Цергт мордджах ахчнй
Цөökн тоомсрта үгär,
Ухандчнй немр болх,
Утхта селвгäн öгсв:

Кех кӧдлмшӧри
Кӱслӧн ке.
Сурчах сургъульдан
Седклӧн тӧв
    Кӧдлмшин кӱндӧс
    Бичкӧ зул.
    Келгхӧр даалгъхла
    Бӧӧсӧрн зӱтк.

Олиг цугтнь
Сӧӧнӧр тевч,
Олна даалгъвриг
Саарулго кӱцӧ,
    Цергт йовбвчнь
    Чамагъан мартшгов.
    Бӧӧдл-джиргълӧн
    Бичгтӧн илгӧджӧхв.

Ахин ӧгсн селвгиг
Алдршгогъар товчлув.
Кех-кӱцӧх тӧрт
Келсӧрнь, кӱцӧхӧр шунхв.

Гӧрӧн Бадм

Яшкуль, 1-гч дундин школ.

УЛАН КЕР МӨРН

Унгън цагаснь асра
Улан кер мөрм,
Ухан-седкл медсн
Ўнтә иньгм мөн.

Еньсг сәәхи толгъань
Йовдлинъ дахдж гелдглзнә,
Хун болгсн күзүнь
Ховд болдж цорхдна.

Эмәл, хазар, ноктдан
Элдү кевәр зоклцна.
Эрвлзгсн хурдн гүүдлднъ
Эрәлджлдж нүдн көкрнә.
Хурдн. хурдн мөрдәс
Холд кеерм гарна.
Өвснә деегүр торддж
Өрвкәд, өрвкәд одна.

Мөрә авсндан биш
Мөрм гарснд байрлнав,
Мөнъгн бүстә күүкд
Мөрим гәәхснд ханнав.

Кесг илдж асрна,
Кесг зөддж услсна,
Кесг көдлснә ашим
Күцәдж, авч өгв.

Сӕӕхи хурди мӕртӕв.
Сӕн, хури улдтӕв.
Сӕрӕд ирси хортиг
Сеглдж шортан ӕлгхв.

Сургъульч Кӕмгӕ Лидж.

Приютна нутга Джебджиини школ.

КОМСОМОЛД НЕРЭДСНЭ

ЛЕНИНСК КОМСОМОЛД

ӨРН йисдгч октябрлэ
 Хөрдгч өбнчн темдглгдджәнэ,
 Алдр хөрдгч өбндән
 Ахирм үзмджтәгъяр ирвт.
 Арвн нәәмдгч джилин
 Аюл, дәәнд, комсомол
 Аавир, ахиртагъан орлицж,
 Алдр баатран үзүллә.
 Ленинә кергин төлә
 Лавта ноолдачан медүллә.
 Ончта, баатр көдлмштән
 Ордәнәр комсомол ачлгдла.
 Октябрин революции хөбн
 Олн сай комсомол
 Ортн-нутгин кергт
 Орлицж, күцәдж йовла.

Хамхрсн завод—фабрикиг
Хамцулдж, тогтадж авлгънд
Хяärtä комсомольцир олари
Хамдан орлицж йовла.

Джиргъл иктä багъчуд
Джил ирвäs öснä,
Санси, ухалси тоотан
Сан үзмджтägъär күцәнä.

Сансан күцäдг төлädнь

Сай олн äмтс,

СССР-ин Верховн Советд

Сунъгъдж комсомолиг илгәнä.

Комсомол социализмин харулч,
Комсомол кöдлмштän стахановец,
Комсомол багъчудин зүркн,
Комсомол Советин депутат.

Манджин Очр

Давнъгин нутга Багъ-Цоохра школ.

1938

СОЦИАЛИЗМИН ТОСХАЧ

Ончта Октябрин цаклгън
Очи метър герлтв,
Омг авси кӱдлмшчир
Ӗшӱтвриннь ӱмнӱс ноолдв.

Тов, буугъин дууд
Тасрхая уга кӱрджиънв,
Советӱн харсх дуудвриг
Саядар багъчуд тослдв.

Дольгалсен эн цагла
Думбр комсомолм бӱрдлӱ,
Дегц дӱӱнд морддж
Дурта советӱн харсла.

Гражданск дӱӱнд алдршгсарн,
Гӱджрдж социализмиг тосхлиц
Кӱндтӱ улан орденсӱр
Комсомол чи ачлгдлач.

Алдр хӱрдгч ӱбндӱн
Агъу ик диилвртӱч.
Ленивӱ—Сталинӱ нерӱн
Лавта диилвртӱгъӱр зӱӱджӱнӱч.

Комсомол партин ӱрн!
Комсомол социализмин тосхац!
Комсомол Ленинӱ ач!
Комсомол советин харсач!

Алексӱн Нимӱ

КОМСОМОЛ

Арви нääмдгч джилäs
Амлудж комсомолан дуудуллач,
Лавта зöрмг кöдлмшärн
Ленинä пер зүүлäch.

Советиннь элвг газриг
Саг-серггär харнач,
Социализминнь алдр диилврмүдиг
Стахановск кевär туурулнач.

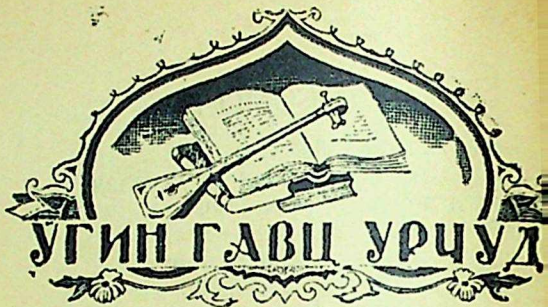
Комсомолин күцäсн диилвр
Күмнд тоолгдшго оли,
Комсомолин харджах меджä
Цö, болдас бат.

Баатр оридан зöрмг
Батта комсомол öс!
Туурген хöрдгч öбнлächн
Тöрскникчн халуу менд!

Комсомол бат церг!
Капиталистрин сүрэг дардг.
Комсомол дävрсән диилдг!
Күдр Сталинäs таалулдг!

Кован Хошьн

БУРЕВЕСТНИК ГОРЬКИЙД

ААТР алдр революционер—
Бадрген галвин буревестник!
Улан билгч фронтин салдс,
Ухани мергн, мөнък нерн!

Ўзгин хурдн арнзлта,
Ўгин гавц дääч!
Ўлүркхär седсн дääснд äämшгtä,
Ўндсннъ амрашго харцх.

Өндр тана ўлгүрär
Өсх дурн нанд!
Багш, тана хаалгъар
Билглх бичäчнр манд!

Хурц мана ўзгүдмдн
Хортдин зүрк самчх!
Билгин шүрүн үгмүдмдн
Большевизмәр олиг тевчх!

Ванькин Намру

Троицк нутга Найнтахна школ.

ГЕРОИЧЕСК ПОЭМ

ДЖАНЪГЪРИН ӨӨНД

ИЧГ уга цагара
Бумбин оран магтгсн,
Домбрин айсар дуулгддж
Джанъгър хази гаргъгдсн.

Тер цагас нааран
Теегär элвдж туурад,
Ганъ-дживъ гилго,
Газриг эргдж йовла.
Хотхр, сала судлар,
Хальмг гермүдин сүүдрär,
Хальмгуд Джанъгъринг сонъсдж,
Зерлг теегин бääдлинг,
Зовлнъта гашутагъан мартдж,
Зöргär буслдг билä.
Баатр мана цагт

Байртагъар күүсн Джанъгърин
Тавн зун джилин өөниг
Төрскм энджл кев.
Джанъгърт күүслдсн Бумбин орн —
Диилврәр аксгдсн Советск Союз!
Көөсән күүцдг, зөргтә баатрмуднь
Коммунизмг тосхгч мана олн.
Эн байрин өдр
Энъкр орн-нутгтм,
Көгтә дэмбрин айсшнь
Күнъки! Джинън өөдән!

Джакинә Антон.

БУМБИН ОРН

Дали хаана орнаси
Баатраси баатр төрсн
Бумбдан амән нерәдгсн
Дүмбр гурвнй олдв.

Бичкн гурвн баатр
Биисиннй аргъ-мекәр
Бумбин орна өшәтн
Бадмин Уланиг бәргсн.

Бумбин гуни наста
Баршинъ күчтә баатрмудшнъ,
Алдршгсн төрски орнаннъ
Агъу Ленинә ачирвдн.

Бумбин ориг туурулсн
Баатр арслнъгудин күчн.
Төрски орндан туургсн,
Тоомсертань олд бәәнә.

Бумбин богд Джанъгър
Багш Ленин болг!
Арг Улан Хонъгър
Алдр Сталин болг!

Джанъгърт келгдсн Бумб
Джиргъдж мандлгсн Төрскм,
Терүг залдг ухан—
Төрскнә төвкнүн Сталин!

Кандаша Мегә.

ХОНЪГЪРТ

Заагъни ик дуунднь
Замб Түв догдэдг.
Хяакрэд дэврэд орхлань
Хортн аамсдж намшрдг.
Өнр олнаннь төлэ
Өшэтиэ чииргүдүр зөрдг.
Уул хольвлм бөкмүдиг
Ураддж дэврэд бээрлг.
Харвн армдсан алддго.
Харвад саадгдхдан мергн,
Атхад авсан тэвдго,
Арвс гарнь түргн.
Атархад ирснлэнь
Уул гатц көмлцдг.
Аралдад боснлэнь
Усн гатц цоклцдг.
Богд Джанъгърлагъан
Бат андгъар авлцсн,
Аамшгэс гетлхднь
Амнднь орлцсн.
Далн хаани нутгиг
Данъгдан орулдж өгсн,
Джиргъл иктэ төрскидэн

Джил-насан бэргсн.
Хэрин ик дээслэ
Хату бээр кевчнь, —
Шоргълджнас оли теднлэ
Шагтан күртлэн цоклцвчнь,
Күчи иктэ гарнь
Улдэн сулдхдг уга,
Күүдр сээхн цогцнь
Уумдж дорацдг уга.
Бумбин ордан
Барун гарнь болгсн.
Оли үүриннь боднъгудасн
Ончта зөргэрн үлгсн,
Хорта месин ирмүд
Хамг бийинь синчгсн.
Дээсн галврхла, түрүнд
Дэврэд ордгари туургсн,
Кел бэрсн манъгъсмудин
Кесгинь ардан дүүргсн,
Зөнъгдэн орчлнь эргвчн
Зовх, муурхан мартгсн,
Даагын наснась авн
Дээни көлд өсгсн,
Арвсмудин ноолдана зальд
Аргъ, эв дасгсн.
Хатха джидмүд деегүр эрвлздг —
Хар болд турута,
Күзүггэн дахдж саглрдг
Эрвнь шур делтэ,

Салькни аюгъар делсдг
Сувен болгси сүүлтä,
Көдä турунднь догдлдг
Көк галзи күүлгтä
Күмни дурта баатр,—
Äср Улан Хонъгър!
Келни булг «Джанъгърт»
Онъднн бääх, алдр!

Ванькин Намру

Найнтахна школ.

АЛТН ЦЕЕДЖД

Төрскиүри дэврх өшатириг
Торддж урдаснь меддг,
Тоомсрта Күнъкән Цеедж
Танд шүлгән нерэдүв.

Дуут богд Джанъгър
Делкäg ницүлхинь медäd
Эзлгси эврä алвттагъан
Эврән ордж öглät.

Богд Джанъгъриннь бääшинъгдән
Барун дунъгърагинь ахлат.
Өшätнүр мордх баатрмудтан
Өмнк хаалгъинь заалат.

Хол газра йовдлин
Харгъх түрүгъинь цäälгълät,
Ўзх зовлнъгинь äрлгъдж
Ўнтä йөрäлмүд тальвлат.

Бумбин орна джиргъл цецгäрлгънд
Баатр Цееджин нилч ик.
Цецгäргси джиргълән харлгънд
Цееджин үгмүд сургъмдж.

САВРТ

Гучн дөрви хаани нутгиг
Ганцар дääläd öгси

Гал Тәәджин көвүн
Галзу Улан Саврт.

Седкл-уханларн иницүлдж,
Сарва цагтнь авгсн
Күүкн күрнъ галзичнь
Күлгүдин хурдна негдгчнь.

Нәәм талрдж герлтгсн
Нагъд шар балтнь
Күрл Джалцин көвүнлә
Күчн-чидләнъ негддж.

Дамбан алг цоохрта
Догши Шар Мергиниг
Балтарн толгъаднь тарад
Балгълулдж цусинь цөврүлләч.

Дуут Джанъгърин даалгъврар
Догши Килгън хааг
Ганц бийәр диилдж,
Гарлцен ахнран сулдхләч.

Төрскнә өшәтирүр довтлгънд
Түрүнд шургъад орнач.
Элдв ик диилврмүдчнь
Энькрлдг Бумбчнь ханна.

САНЛД

Дәәснүр дәәврхдән омгта,
Дүмбр Бумбин тулг.
Эргд дамбиннь санлд
Эн мөрмүдән нерәдджәнәв.

Ээдж-аав хойрасн
Эрт, багъдан салсн.
Багъ наснинь эргцд
Байн авгъдан даджргдсн.
Аргъ-чидл хойрарн
Альмд авгъан хорасн.
Арм, кўлгинь авад
Алдр джиргъл хяасн.
Чичкисн хортдин зўркиг
Чичрўлдг, зōргтā Санл
Кўлг, арм хойрчнь
Кўчн эрдмлāчнь нинцлā.
Богд Джанъгърин даалгъвриг
Батта кевār кўцāлāч.
Тāадж Зааниг догдлулдж
Тўмн активь кōблāч.
Догшн Так Бирмсāг
Дорацулдж чи чадлāч.
Долан сай тунъджрмудинь
Догдлулдж Бумбурн кōблāч.
Эр сāани эрдмиг
Эркā деерāн тогтагсн
Элвг Бумбин оридан
Эркн баатр Санлч.

Манджин Очр

1940 дж.

САВРТ

Сарва багъ насиднь
Сәәнинь меддж авген
Сай өркин үнтә
Сәәхн күрнъ галзнчнь
Күмни күлгиг дахулшго
Күчтә гидг хурди.
Күнд шар балтчнь
Күчн чидлләчн ниицдж.

Гар күрсән наалдулм
Галзу ик чидлән
Газагъин хорта хаадудт
Гаргъдж Савр үзүлнәч.
Дән нүүрцәд ирхлә
Дөрдж өмгчнь өөдлнә,
Дәәлдәнә түрүн нүүрүр
Долда галзнан залдж,

Долвкен хурц балтарн
Дарад-дарад чавчад,
Дәәсни бухин күчиг
Дорацулад өгдг баатрч.
Балтар цоклгънь эрдмәри
Баатр чамаг дурахвди.
Бумбин орнахн цугъарн
Батар неричн өөдлүлнә.

Гәрән Бадм

Яшкулун дундин школ.

САНЛ

Ар Бумбин оридан
Арслнь чииргärн туурген,
Дääни нүүрт йовгч
Догши Санл баатрч.
Буурл галзи күүлгчнь
Бухдж өддән цеглдг,
Аратас даву альви,
Аю дахсн эвтä.
Газадин олт дääсдт
Гавшун, чииргән үзүлсн,
Зарин Зан хааг
Залу чидлärн дөрäцүлгсн.
Зörg, чадмг, чииргичнь
Захас бидн даснавди!
Энъкр тöрскн экән
Эргнтк дääсдäс харснавди!

Сургъульч Алексен Есин

Цекртип дундинäс тату школ.

МАНА ӨСЛТ

БИДН бички пионермүд
Байрта джиргълд баяцханавдн,
Сургъуль эрдм дасад
Социализмин тосхачир болцханавдн.
Аав Ленинä өгсн
Алдр ик сургъулиг
Онъган тавдж дасад
Ончта үрдүд болцханавдн.

Мана ээджир, аавир
Манд бел кечксн
Ик-ик школмуд
Альд болвчн дүнъганä.

Эн школдан бидн
Энъгдән сургъуль дасцханавдн.
Сургъулән гүүткдж сурад,
Социализмиг улмар батлий!
Бичкдүд кезәнә болхла
Баячудт заргддж йовла.
Советин бичкдүд бидн
Сергмджтәгъяр өсдж йовнавдн.
Бичкдүд бидн цугъар
Бийән чииргәр өский,
Коммунизмиг тосхк тосхачирвдн.
Кезәдчн белн бай!

Очра Ланца

Хар-Газра нутгин Улана дундин школ.

СУРГУУЛЬ СУРХ БОЛВВ

Амрлгъна цаг төгсв.
Сургъуль сурх болвв.
Айта серглинъгър би
Школури ирхър кӱлӱджӱнӱв.
    Ӧндр-Ӧндр школмди
    Энъгдӱн серглинъ агъарта,
    Ке-ке классмудтмди
    Картс, зургуд ӧлгӱтӱ.
Мана тӧлӱ школмуд олн.
Маниг сургъх багшир белн.
Багъчуд школури хурдж ирх.
Би бас сургъульд орхв.

Валедӱ Мандж

Улав-хоолин тутга Джиактни с-совет.

МАНА БÄИР

Дүмбр ори-нутгм
Диилвртäгъяр оньдинд ивәнä,
Декабрь сарин тавнд
Диилврән тууджлдж байсна.
Джил, öдр ирвäs
Джиргъл мана öснä,
Джиргълтä сäähн цагм
Сталинск эпох болна.

Сургъуль сурх зöвмдн
Сталинск Конституцд бичätä.
Советск олн багъчуд
Сурий! Öсий! Сургъий!
Күмни ард йовси
Күүкд улс бидн,
Күндтä Сталинä гардврт
Кенләнчн äдл болвдн.

Тöрски öнр бүйм
Туурген джиргъләр дүрклинä!
Энъкр иньгүдм цугъар
Эмән цацулдж дуллдна.

Сургъульч күүкн Явана Дукр

1938

БИЧКН МАНАЧ

Хурни, үүлн бархлад,
Харньгъу теегиг бүркв.
Хооридан харгъдж хурлгъад,
Хагшад тенъгрнг хутхв.

Галв дурдсн тенъгрт
Гал цаклад хурдлв.
Үүлн чивкрв. Салькн
Үүмә татад аздлв.

Хош хөбнә баратк
Холин баранас йилгърхш.
Арвн дөрвтә пионер
Арвдн манач үрглхш.

Генткн нохас хуцад
Хөбнә захур гүүлдв.
Галзу анъгшнъгар хурдлад,
Хара хәәдж сертхлзлдв.

Арвдн баратк тал
Аргьул гүүгъад одв.
Хаша гатцас чон
Хөбнәс татджасиг үзв.

Дарунь буугъин чавгиг
Дәачин зөргәр татв.
Дәрин галд—ЮВС
Долвс гидж үзгдв.

Өсрэд серси хөөчир
Өкәрлдж көвүг теврцхäv.
Теегин чонин толгъаг
Тас харвснднъ өврицхäv.

Ванькин Намру

Найнтама швол.

71
ТООМСРТА ЎР

Сарнъ ковѹн
Сѧн сургѹльч.
Кѳдлмшин тѹрѹнд
Киндж орлчач.
Багшин цѧѧлгѹвр
Болгѹамджтагѹар сонѹсна.
Олна зѳѳр
Онѹгтагѹар харна.
Урокан дасхан
Урдаснѹ санна.
Тоомсрта ѹѹрѧн
Таасна нааткснѹ.
Эврѧннѹ тускар
Эн зарлхш.
Билгтѧннѹ халхар
Бийѧн мактхш.
Цевр ѳрѹни
Цагиг олзлна.
Кергѧн зурагѹар
Кѹцѧдж, чинрлнѧ.
Ончтагѹар сурхднѹ
Олиг дѳнѹннѧ.
Бийѧн бѧрхднѹ
Багѹчудиг сургѹна.

Шүүврэн тосад
Наадан хасна.
Шүлтдж шунад
Цаасан умшна.
Керүл цүүгä
Кезäдчнь кехш.
Сарньгин кинäнäs
Салнь билджрнä.
Алдг үгиг
Амлхан медхш.
Тус угар
Тас керглхш.
Тöрскнänнь болх
Тосхачан санна.
Күндтä Сталинä
Килдмджд ханна.
Бузр-булала
Буцлго ноолдна.
Цалднь үүрмүдлä
Цуцрлго ноолдна.
Дегтр, газетän
Даньгин умшна.
Зöрг-итклän
Зүркндän бärнä.
Сургъулин үүрмүдм
Сарньгиг дурацхатн.
Үзлтä тöрскндän
Үнтä болцхатн.

Ванькин Намру

ЛЕНИНÄ АЧНРТ

Алти шар нари
Тöбрдж деер мандна.
Алтва гилвклгънäs давугъар
Тöрски орм герлтнä.

Алти шаран дунъгърглдж
Асген одд гилвклднä.
Хотл Москвагъан тögäлдж
Хотд, балгъсд яралдна.

Эн агъу орна
Эвъкр Ленинä ачир—
Коммунист, комсомолин
Күдр ицгтä девснъ.

Ленинä ачирин күчнд
Баячудин сүүрнъ даргдх!
Ленинä ачирин нернд
Баатр орм туурх!

Ленинä ачирин хäläцд
Тöрскм улм мөнъкрх!
Ленинä ачирин äмн
Тöрски орм мөн!

Кандаша Мегä

НИЛХ ДҮҮДАН

Дүм, нилх дүм
Дүүллэд гаран сарвлзнач.
Дүм, тиньгр дүм
Дүүджнъдән заньгърнач.

Альков, дү сонъслчнь,
Аавчнь—Сталин үзджәнә.
Килмджәр, тенд бәävчн,
Кремләс чәмәг таалджана.

Чамаг, өсәд босхларн
Чиирг болхичнь күсджәнә.
Өшәтнә зүркнүр зөрүлгч
Авшг бәрхдчнь ицджәнә.

Өсәд чамаг ирхләчн
Өнр джиргъл тосх.
Сурх насдан күрхләчн
Сургъуль үүдән татх.

Эвькр ахчнь чамаг
Өкәрлдж үмсджәнәв.
Амлсим медшго болвчнь,
Ахин сургъмдж нерәдджәнәв.

Көдлмшән медрләр чаньгълдж
Күндтә болхч төрскндән.
Орианнь харелтд зөрглдг дас,
Өлд амлгдхч мөнъкндән.

Бичкӓ ууль, кевт.
Балта, шикр ӧӧрчи!
Саатуллгъим ав, унт,
Торгъи кӧнджл деерчи!

Ванькин Намру

Найнтахиа школ.

ОЛИМПИАДИН ТУСК ДУН*)

Билг эрдмән үзүлхәр
Бичкдүд байрта гарлавди.
Энүгән олд үзүлхәр
Эрки күслtä ирләвди.

} 2 давтхми.

Цуглрсн олна нүүртнь
Цугъарн чадмган медүлий!
Ханмджта теднә күүртнь
Хöөн-хöөнән келүлий!

} 2 давтхми.

Домбр мана күнъкнич,
Деерк көгтән геглзич!
Айсарнь биичнр хурлзит,
Алдлго дахдж дугълзит!

} 2 давтхми.

Кремлин одн Сталинәннь
Күнъкән йөрәл сонъсий!
Алдр аав Ленинәннь
Ачнран,чирәднь гаргъий!

} 2 давтхми.

*) «Джирдживъдж хатрдг хойр шаргъ» гыдг дууна айсаг болхми. Эн дууг Найятахна школин сургъульчнр олимпиадг ирдхйсы.

ХОЙР ÖВГНÄ КÛР

(Поэм)

НÄРХН ут голин
Öмн бийднъ бÛÛрлгсн
Нигтär селälсн селän
Эн, Цагъан-Нур.

Кöблдäд дольгалсн уста
Кök голин амар
Колхозникүдин тärцхäсн
Кöвнъгин ургъц нääхлнä.

Залярн герлткдг нари
Зöвär шухигъад оч.
Эрт саалгъдг үкрмүд
Öвлзньгүр цовад оркцхадж.
Замгтас салсн хаалгъар
Загльун дÛртä öвгн
Зеергч гÛÛнänнъ хатрлар
Захин гер темцв.

Эрснъ цагъан герин газа
Эмälän авч оркад,
Зöвär тедÛкид гаргъад
Зеергч гÛÛгъän чöдрлчкäd.

Герт ордж ирэд
Герги-эзилань мендлчкэд,
Ўудн тал тедүкнд
Ўкс чокльхар седв.

—Өвгн, таньдго бишт,
Өөдән гарад суухити.
Өвдгәри чокльад оркдган
Ода эс хайнат.

Ингдж эзи герги
Инәмсклдж келв.
Эн үгд боогдсн
Өвгн стул темцв.

Тәмк нердж өгчкэд
Түлә орулв герги.
Таньл улс эдн
Таарад күндв хоюрн.

—Көвнъгин тәрән гигад
Кесг олн улс
Унсн махлагъан авлго
Ургъцин төлә ноолдджацхана.

—Тиим Цагъан, чик
Терчнь мел үнн.
Махлагъан авдго йовдл
Манахнд чигн бәәнә.

Уг күндә бәәтл
Ўкрмүд газа мөөрлдв.
Саван авад Цагъан
Саахар гарад одв.

Улдси өвгнә уханд
Урднъ Сарнъ өвгнә
Уудж йовси хот,
Өмсдж йовси ховци,

Дерлдж йовси аргъси,
Делгдж йовси арси
Цугъар нүдиднъ ўзгәд,
Цагин селгәг сануль.

«Күүни хөв гидг эн.
Кезәнә ямаран билә?
Ода ямаран...» гичкәд
Өвги ухалад суув...

Көвнѣгән услчкси Сарнъ
Күрзән газа орчкад
Герт орад, өвгнә
Гар атхад мендлчкәд,

Чиндр цагъан алчурт,
Чирәгъән угъадж арчкад,
Көвклздг орн деерән,
Күүкән саатули, келв:

Санъгъдж, ода хоюрн
Сәәнәр тавлад суучкад
Өмнъ өнѣгрси цаг,
Омгта ода хойриг

Өр цәәтл күндхми.
Ирсидчнъ икәр ханджанав.
Икл удан биди
Ўзләд уга бишийвди.

—Ханджанав—гив Санъгъдж—
Хөвтә орн-нутгин:
«Хуучи ўр һааджән
Хәләхичи» гиси болна

(Хойр өвги ода
Харгъсндан дегд байрта.
Халун зүркһәси келгси
Хар уга ўгмүдтә).

Сарнъ сахлан имри,
Санъгъдж өвгиәси сурв:
—Ўр Санъгъдж минн
Ўрдәс ода юютавч?

—Саак, танала бәәхд гарси
Сарнъ көвүн бәәнә,
Нег күүкн минн
Ниднин күүнд одла.

Күргм минн ода
Колхозин ахлачин дарук.
Ор ганци көвүм
Орн-нутгин меджәд.

Амтин отхи күүкм
Аәмгин сельскин сегләтр.
Ода тиигәд бийм,
Орн нутгин хәләврәр,
Олн ўрдинн донъгәр
Өвги бийм заглунлв.

Көвүнәсм дару-дарунь
Конверттә бичг ирнә.

Зәрмдән көөрк, көркхн
Зурган чигн өгүлнә.

Кезәнә, урд цагт
Кен зург үзджәлә.
Ода, зургинь үзвчнь
Өөр суусла әдлм.

Нимтр сахлта өвгн:
—Наиь кедүтәвч?—гидж,
Сарвзджасн күүкнүр зан
Сарнъгас сурн бәәнә.

Теврджәсн күүкән өргн,
Төвшүнәр Сарнъ келв.
Та тоолдж чадшгот.
Тоогъарн дола күцв.

Тосхачнр болх улс болад
Төрскн орн нутгасн
Тавн минъгън арслнъ
Тасрхан уга авна.

Хаалгъдан үзсн боллтат.
Хамгин уугън күүкм
Тавн плуг чирсн
Тракторар газр хагълджана.

Нааткәнъ цугъар баахн,
Наач йовцхана газа.
Сургъулин джил эклхлә
Школд нургълдж орхмн.

(Үрдәс авн экләд
Улм-улм цаарлулад

Күүрән утдула йовдж
Колхозин тускиг кўндцхäv)

—Ургъадж авси кōвнъгән
Ори-нутггт öгнävди.
Ордж ирси мōнъгинь
Оли колхозникүдт тўгәнävди.

Кōвнъгиг цааран авад
«Кōдлдг машинд öгдгдж».

Кесг оли äмтст
Кергтä ховцд кедгдж.

Хäläхити мел данъгин
Харгъвас торгън ховцта—,
Фүрүлдж эклси Сарниь
Тиигдж бахтдж келв.

Терчиь мел үнн.
Тенд манахнд болвчи
Торгъ үмсдго кўн
Төрүц уга гилтä.

—Кедү джилäс нааран
Колхозд бäягъävч Сарниь?
—Инäd гаргъхар би
Иигдж келдг болджанав:

«Гучдгч джилин хавр
колхозд орсн.

Гурви улан үкрән
олид орулси.

Гурви тōгән хäялгъин
дундагъурниь йовдг,

урви дундур хургъта болвчи
ударнар кӧдлдг,
учна кӧвүн Сарнъ
гидг кӱмб>...

Хойр ӧвгиг кӱндӧ суутл
Хонгтан ӧмтн орв.
Сар газа мандагъад
Сӧӧннъ ӧрӧлиг медӱлв.

Ӧвгд чиги герт
Орндан орхар бедрв.
Ӧндр дертӧгъяр ясси орнд
Ӧвдглдз сун Санъгъдз келв:
— Ӱиӧртнъ келхд колхозтн
Ӱстӧ Ӱкр гим.
Угатыррин хӧвӧр гарси
Ӱнтӧ булг мӧн.

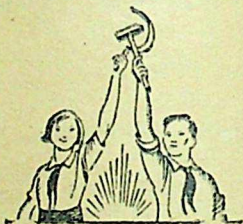
Ӧмсх ховци белн.
Уух тотнъ дала.
Эдлх мӧнъгнъ хавтхднъ.
Увх мӧрнъ газанъ...
Бӧӧхтӧ хойр ӧвги
Бий-бийӧн дӧнънлднӧ.
Бодвагъад унтад одцхасн
Байрта бичкдӱдӱр хӧлӧлднӧ.

Эн цагин джиргъл
Эднд зӱӱдн болна.
Элдв цагин омг
Ӧрчӱрнъ ӧӧдлнӧ.

Кезәнъяктә, одактагынь
Кевтнь кундси өвгд
Кевтр амр, орндан
Көөрке унтад одв...

* *
Öдр мет сар
Орчлнъгиг деерәснь гәәхв.
Öндр төрски пугтг
Öвгдин күнд делгрв.

Джаккан Сарнъ

ГАРГ

Нүр үг—Пльджириньгä Э. 3

1. ЭНЪКР ВОЖДЪНР

Сулдхвр делден Ленин—Манджин О	8
Сталинä туск дун—Шигджин А.	10
Сталинек Конституц—Кован Хоньн.	12
Ворошиловд—Оргьдга Б.	14
Сар, нари дор—Надвдä Хоргьт	16
Сталинд—Санджин Хату	17
Москвад—Ковницга Коля	18
Кировд—Анджан Анатолий	19
Ворошиловд—Санджин Хату.	2
Дурта вождь—Джакниä Антон	6
Кировд—Бадниä К.	

ТӨРСКИ ОРН-НУТГ

Дуран өгөн теегм—Камгä Лидж	23
Өрн негдгч өби—Кован Хоньн	25
Седовцирт—Увшин Баснь	27
Срал—Боврга Батнаси.	28
Сальмгм цецкärгсн джиргьлтä—Алексен Е.	29
Савказ—Хоньгьра М.	30
Стахановцир—Бадмин Нина.	31
Сөөч Адьяна Дулахи—Алексен Есин	32
Срдентä Очр — Бүүрчин Чилгр боли Саньгьджин Хөрн	33

Шин теегин дун—Ванькин Намру	34
Хөрн хойрта октябрь—Манджин Очр	35
Очр колхозмуд—Ивана Түлмдж	36
Депутат Ногъан—Манджин Анджа	37
Ээждән—Сембан Цүрвэ	38
Хаврин өдр—Эрднин Санъгъа	39
Хаврин сө—Очра Дөнә	40
Урд болн ода—Камгә Лидж	41
Хаврин туск тодлврмуд—Ванькин Намру	42
Намр—Санъгъджин Монра	43
Орчлвъ өвлиг күләджәнә—Увшин Баснъ	44
Олимпиадт—Мөнъкшә Шинә	45
Домбрч—Ванькин Намру	46

3. ТӨРСКÄН ХАРСАЧИРТ

Баатр дääч—Ванькин Намру	51
Баатр пергт—Анджан Анатолий	52
Төрскән харсачирт—Манджин Очр	53
Зүүдндм орсн ноолдан—Ванькин Намру	54
Китд эмгнә көвүн—Мәнъкрдгә Гарә	55

4. АГЪАРИН ХАРЦХС

Героймуд—Түлмджин Эрниц	56
Самолет арнзл—Картана А.	57
Мартгдшго герой—Түлмджия Эрниц	58
Агъарин гäрд—Ванькин Намру	59
Чкалов—Джакинә Антон	60
Китд летчикин дун—Муушан Гарә	61

р СССР-н төлө амьн өгхдэн белмб-	72
Джакан Сарнь	74
ар хавв—Корнан Ш.	74
та цергч болхв—Изун Сергей	76
н—Ванькин Намру	78
ргт мини зүркм—Шамуна Дордж	79
н болхла белмбдн—Кован Хоньн.	80
лх дүүнд белмб—Ванькин Намру.	82
рдад гархв—Балдра Түмә	83
лх цергчин дун—Ванькин Намру	84
н болхла—Олядга Бембә	85
н белмб—Манджин Мося.	8
хин өгсөн сөлвг—Гярән Бадм	8
лан кер мөри—Камгә Лидж	8

6. КОМСОМОЛД НЕРӘДСНӘС

Ленинск комсомолд—Манджин Очр	90
Социализмин тосхач—Алексән Нимә	92
Комсомол—Кован Хоньн	93

7. ҮГИН ГАВЦ УРЧУД

Буревестник Горький—Ванькин Намру	94
Пушкин—Лиджин Михаил.	96
Джамбул—Кандаша Мөгә	97

8. ГЕРОИЧЕСК ПОЭМД

Джанъгърин бөнд—Джакниъ Антоу	98
Бумбин орид—Кандаша Мегә	100
Ховъгърт—Ванькин Намру	101
Алти Цеежд—Манджин Очр	104
Саврт—Гаран Бадм	107
Саял—Алексен Есин	109

9. МАНА БАЙР

Мана белт—Очра Мегә	109
Сургъуль суъх болув—Валедә Мандж	111
Мана байр—Явана Дууур	112
Бички манач—Ванькин Намру	113
Тоомерта үр—Ванькин Намру	114
Тенивә Ачирт—Кандаша Мегә	115
Эилх дүүдән—Ванькин Намру	116
Олимпиадин туск дун—Ванькин Намру	117
Хойр бөгвә күр—Джакан Сарвә	118

Редактор Ильджиринов Э.

Худ. П. Островский

Техредактор П. Швачко.

Корректор Докуров Б.

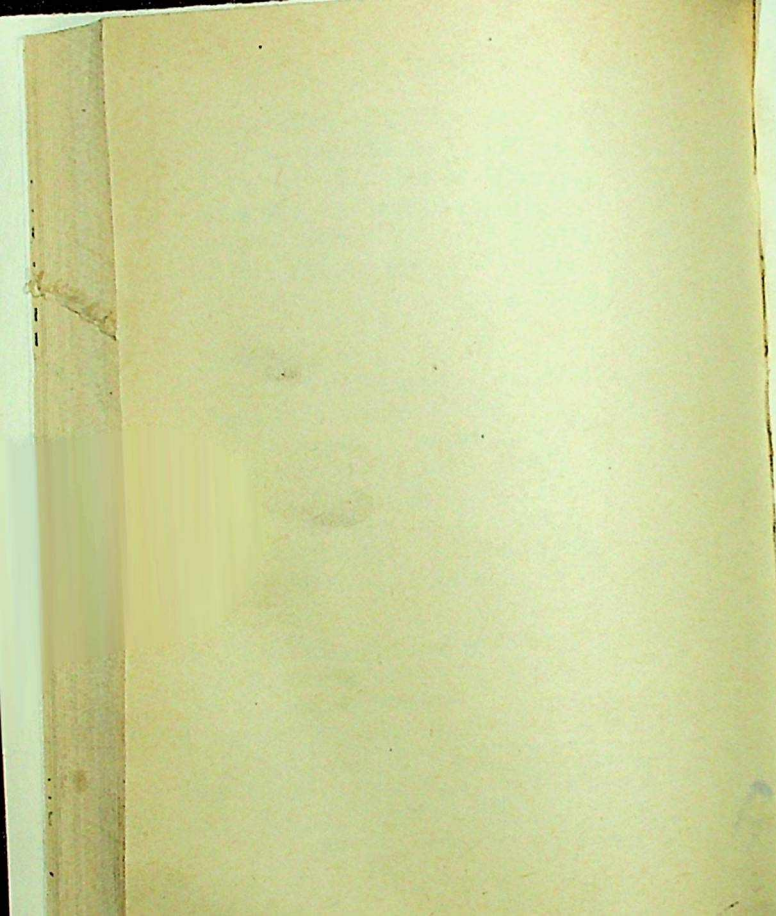
Сдано в набор 26/XI-40 г. Подписано к печати 20/I-41 г.
60x92¹/₃₂. Печ. л. 4¹/₄. У.-а. л. 2. Зя. в печ. лис. 31.000. Тр.

Заказ № 2185

ЛС1427. Типография № 1 НКМН КАССР

—
27

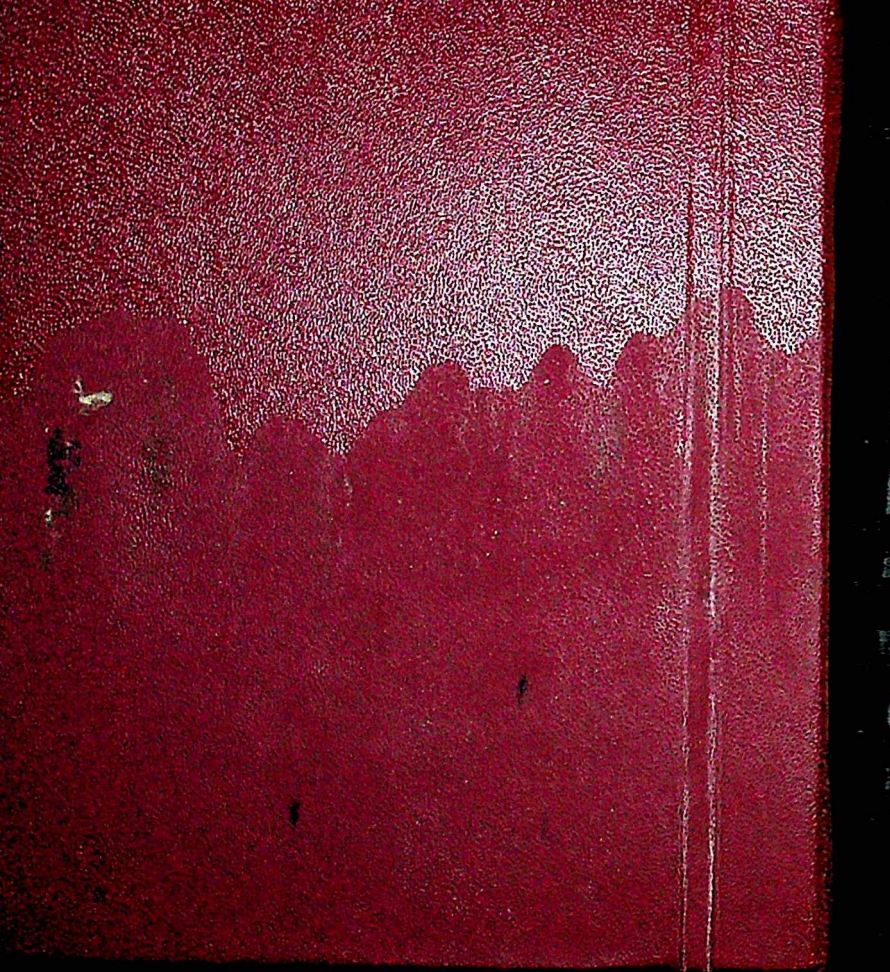
—
36

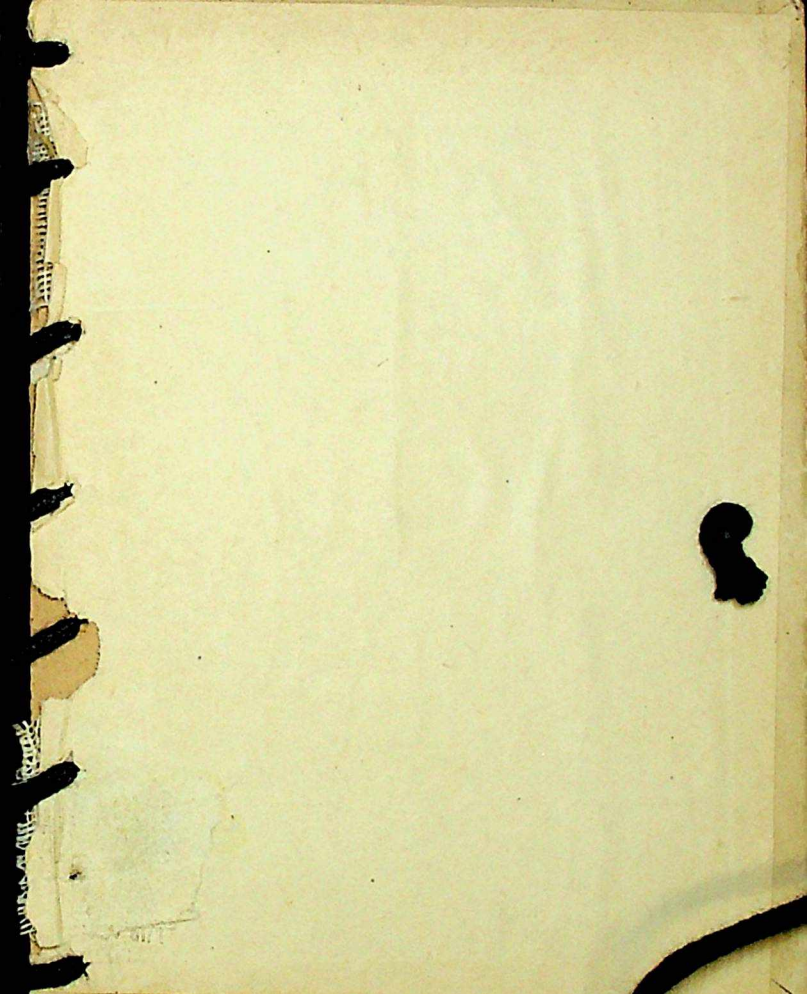
2-50

DS pvt 2000

Уннь 2 арслнь 50 ден.

25 руб. 2003. 1/1.

1927